

T.C. SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

TEKSTİL, HAZIRGIYIM VE DERİ ÜRÜNLERİ SEKTÖRLERİ RAPORU (2020)

SANAYİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sektör Bazlı Raporlar ve
Analizler Serisi

İçindekiler

Grafikler Listesi.....	3
Tablolar Listesi.....	4
Kısaltmalar Listesi.....	5
YÖNETİCİ ÖZETİ.....	6
1. SEKTÖRLERİN GENEL DURUMU	8
1.1. Sektörlerin Dünya Ekonomisi ve AB Ülkelerindeki Durumu	8
1.2. Sektörlerin Türkiye’deki Genel Durumu	11
1.3. Sektörlerin Kapsamları, Üretilen Başlıca Ürünler ve Üretim Eğilimleri.....	12
1.4. Sektörlerin Alt Sektörleri ve Etkileşim Halinde Olduğu Diğer Sektörler.....	15
1.5. Sektörlerin Bölge Yapıları ve Kümelenmeler	17
1.6. Sektörlerin Kapasite Kullanımı	19
1.7. Sektörlerin İşyeri Sayısı ve İstihdamı	20
1.8. Sektörlerin Üretim Endeksi	21
1.9. Sektörlerin Cirosu.....	21
1.10. Sektörlerin Katma Değeri	22
1.11. Sektörlerin Ar-Ge Faaliyetleri	23
1.12. Sektörlerin Elektrik Tüketimi	24
1.13. Sektörlerin Dış Ticareti	25
1.14. Sektörlerin Maliyet Bileşenleri.....	35
1.15. Sektörlerin 2023 Projeksiyonu.....	35
2. SEKTÖRLERİN ALTI AYLIK DEĞERLENDİRMESİ.....	37
2.1. Son Dönemde Sektörlere İlişkin Dünyadaki ve Türkiye’deki Gelişmeler.....	37
2.2. Sektörlerin Üretim Endeksi Değerlendirmesi	37
2.3. Sektörlerin Kapasite Kullanım Oranı Değerlendirmesi.....	38
2.4. Sektörlerin İhracat ve İthalat Değerlendirmesi	39
2.5. Sektörlerin Ciro Endeksi Değerlendirmesi	41
KAYNAKÇA	43

Grafikler Listesi

Grafik 1 - Başlıca Tekstil İhracatçıları ve İhracat Miktarları (2019, milyar dolar)	8
Grafik 2 - Başlıca Hazırgiyim İhracatçıları ve İhracat Miktarları (2019, milyar dolar).....	8
Grafik 3 - Başlıca Deri Ürünleri İhracatçıları ve İhracat Miktarları (2019, milyar dolar)	9
Grafik 4 - Başlıca Tekstil İthalatçıları ve İthalat Miktarları (2019, milyar dolar)	10
Grafik 5 - Başlıca Hazırgiyim İthalatçıları ve İthalat Miktarları (2019, milyar dolar)	10
Grafik 6 - Başlıca Deri Ürünleri İthalatçıları ve İthalat Miktarları (2019, milyar dolar).....	11
Grafik 7 – Dünyada 2030 Yılı Elyaf Talebi Tahminleri (Elyaf Çeşitlerine Göre)	14
Grafik 8 - Kapasite Kullanım Oranı (%)......	19
Grafik 9 - Yıllara Göre İstihdam Endeksi (2015=100)	20
Grafik 10 - Sanayi Üretim Endeksi (2015=100)	21
Grafik 11 - Sanayi Ciro Endeksi (2015=100)	22
Grafik 12 - Sanayi Sektörlerinin Elektrik Tüketimleri (2018)	25
Grafik 13 - Yıllar İtibariyle Tekstil Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)	26
Grafik 14 - Tekstil Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz	27
Grafik 15 - Yıllar İtibariyle Hazırgiyim Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)	30
Grafik 16 - Hazırgiyim Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz	30
Grafik 17 - Yıllar İtibariyle Deri Ürünleri Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar).....	33
Grafik 18 - Deri Ürünleri Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz.....	33
Grafik 19 - Aylar İtibariyle Tekstil Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)	39
Grafik 20 - Aylar İtibariyle Hazırgiyim Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)	40
Grafik 21 - Aylar İtibariyle Deri Ürünleri Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)	41

Tablolar Listesi

Tablo 1- THD Sektörleri Temel Göstergeleri	11
Tablo 2 - THD Sektörleri Ağırlıklı Üretim Haritaları	18
Tablo 3 - THD Sektörleri İşletme Büyüklükleri Dağılımı ve Çalışan Sayıları.....	20
Tablo 4 - Faktör Maliyeti ile Katma Değer (milyon TL)	22
Tablo 5 - Ticari Kesim Ar-Ge Harcaması (milyon TL)	23
Tablo 6 - Ticari Kesim Ar-Ge İnsan Gücü (kişi)	24
Tablo 7 - Türkiye'nin THD Sektörleri Dış Ticareti (2019, milyon dolar).....	26
Tablo 8 - En Fazla Tekstil İhracatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar).....	28
Tablo 9 - En Fazla Tekstil İthalatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar).....	29
Tablo 10 - En Fazla Hazırgiyim İhracatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar).....	31
Tablo 11 - En Fazla Hazırgiyim İthalatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar).....	32
Tablo 12 - En Fazla Deri Ürünleri İhracatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar) ...	34
Tablo 13 - En Fazla Deri Ürünleri İthalatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar)	34
Tablo 14 - İlk Yarı Üretim Endeksi (2015=100).....	37
Tablo 15 - İkinci Yarı Üretim Endeksi (2015=100).....	38
Tablo 16 - İlk Yarı Kapasite Kullanım Oranı (%)	38
Tablo 17 - İkinci Yarı Kapasite Kullanım Oranı (%).....	39
Tablo 18 - İlk Yarı Ciro Endeksi (2015=100).....	42
Tablo 19 - İkinci Yarı Ciro Endeksi (2015=100).....	42

Kısaltmalar Listesi

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AR-GE	Araştırma Geliştirme
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
GSYH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GTİP	Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
GWh	Gigavat Saat
ITC	Uluslararası Ticaret Merkezi
İTKİB	İstanbul Tekstil Konfeksiyon İhracatçıları Birliği
Kg	Kilogram
NACE	Ekonomik Faaliyetlerin İstatistik Sınıflaması
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
STA	Serbest Ticaret Anlaşması
TCMB	Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TEDAŞ	Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
THD	Tekstil, Hazırgiyim ve Deri Ürünleri
TTSİS	Türkiye Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TZE	Tam Zaman Eşdeğerli
UNIDO	Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü

YÖNETİCİ ÖZETİ

Tekstil, hazır giyim ve deri ürünleri (THD) sektörleri tarımdan perakende sektörüne kadar farklı sektörlerle işbirliği yapmakta ve dünya tüm sektörler ihracatından %6'lık pay almaktadır.

Sektörlerde standart ürünlerde üretim, işçiliğin göreceli ucuz olduğu ülkelerde, nitelikli ürünlerde, teknik/akıllı tekstillerde, tekstil makine teknolojilerinde ise Avrupa Birliği (AB) ülkeleri (Almanya, İtalya), Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Japonya ve Çin'in yatırımları devam etmektedir. Ülkelerin genel ekonomileri elbette ki THD sektörlerini de etkilemektedir.

Çin'de başlayan ve 2020 yılının ilk çeyreğinde tüm dünyayı etkisi altına alan koronavirüs salgını, tedarik zincirlerini altüst etmiştir. Dünyanın en büyük tekstil üreticisi olan ve dünyadaki tüm giyim ve tekstil ürünlerinin üçte birinden fazlasını üreten Çin'de fabrikalar kapanmış, üretim durmuştur.

Çin'den hammadde ve aramalı (elyaf, iplik, kumaş), aksesuar (düğmeler, fermuarlar, askılar ve iğne) ve yedek parça ithal eden ve yerel tedarik tabanına sahip olmayan ülkelerde de tedarikte büyük sıkıntılar yaşanmıştır. Düşük maliyet başta olmak üzere pek çok avantaj sağlayan global tedarik zincirinin kırılma eğilimi ortaya çıkmıştır.

Salgının ülkeler arasında giderek artan yayılımı, ülkeleri salgını sınırlamak için daha önceden benzeri görülmemiş önlemler almaya itmiştir. Bu önlemler piyasaların düşüşünü ve artan belirsizlikleri beraberinde getirmiştir. Toplam üretimde, hanehalkı tüketiminde, uluslararası ticarete büyük düşüşler gözlenmiştir.

Talebin aniden ve büyük ölçekte düşmesine hazırlıksız yakalanan hazır giyim markalarının çoğunluğu ilk tepki olarak tedarikçilerine sipariş iptalleri, ertelemeler, ödeme ötelemeleri gibi taleplerle gelmişlerdir. Dünya hazır giyim perakende piyasası büyüklüğünün 1,5 trilyon dolar olduğu tahmin edilmekte olup durgunluğun binlerce şirketi ve milyonlarca çalışanı etkilediği değerlendirilmektedir.

Bangladeş, Kamboçya, Myanmar, Vietnam gibi ülkelerin ekonomileri kırılma eğilimindedir ve ihracatlarında tekstil, hazır giyim, deri ve deri ürünleri sektörlerinin payı yüksek olduğundan, yaşanan durgunluk, oldukça düşük ücretle çalışan milyonlarca kişinin gelirini kaybetmesi anlamına gelmektedir. (Kaynak: Tekstil İşveren Dergisi Sayı:446 Haziran-Temmuz 2020)

Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü (UNIDO) Dünya İmalat Sektörü İstatistikleri'ne göre 2020 ikinci çeyreğinde 2019 yılı aynı dönemine oranla, global imalat çıktısı %11,2

oranında, gelişmiş ekonomilerin imalatı %16,4 oranında, Çin hariç gelişmekte olan ülkelerin imalat çıktılarında %22 oranında düşüş yaşanmıştır. Ülkemizin imalatında %17,6'lık bir azalma kaydedilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın (TCMB) Kasım 2020 tarihli Finansal İstikrar Raporu'nda; Koronavirüs salgınının pandemi haline gelmesi sonrasında 2020 yılının ilk çeyreğinde global iktisadi politika belirsizliğinin hızlı bir şekilde arttığı ve ekonomilerin hızla yavaşladığı, Mayıs ve Haziran aylarında dünya çapındaki karantina önlemlerinin gevşetilmesi ve salgın boyunca alınan destekleyici tedbirler sonucunda global iktisadi faaliyette beklentilerin üzerinde bir toparlanma gerçekleştiği ifade edilmektedir. Bu gelişmeler doğrultusunda global iktisadi politika belirsizliğinin, Mayıs ayından itibaren azalmaya başladığı belirtilmektedir.

Söz konusu raporda İngiltere'nin AB'den ayrıldığı 31 Ocak 2020 tarihinden sonra iktisadi politika öngörülebilirliğinin dalgalı bir seyir izlese de, artış eğilimini sürdürdüğünün, AB iktisadi politika belirsizliğindeki değişimin ABD ve Çin'e kıyasla daha sınırlı olduğunun altı çizilmektedir.

Ülkemiz THD sektörlerinde pandemi öncesi dönemde pazar çeşitlenmesi ve sürdürülebilirlik konularının ön plana çıktığı görülmektedir.

Ülkemiz THD sektörleri toplamda **30 milyar dolar ihracat** ve yaklaşık **1 milyon kişiye (kayıtlı) istihdam sağlamaktadır**. Sektörlerin kalite ve yenilikçilik anlamında bugün ulaştığı nokta küçümsenemez boyuttadır.

Sürekli değişen rekabet ortamında sektörler nasıl ayakta kalacaklarını öğrenmiş, ihracat odaklı büyüme hedefiyle AB ile mevzuat uyumunu sağlamış, kalite ve verimlilik noktasında dünyada iddialı bir noktaya ulaşmıştır. Global anlamda bizi ön sıralara taşıyan ve ülke imajımızı güçlendiren THD sektörümüz, entegre üretim yapısı sayesinde, dünya THD ihracatında %2,8'lik paya sahip olmuştur.

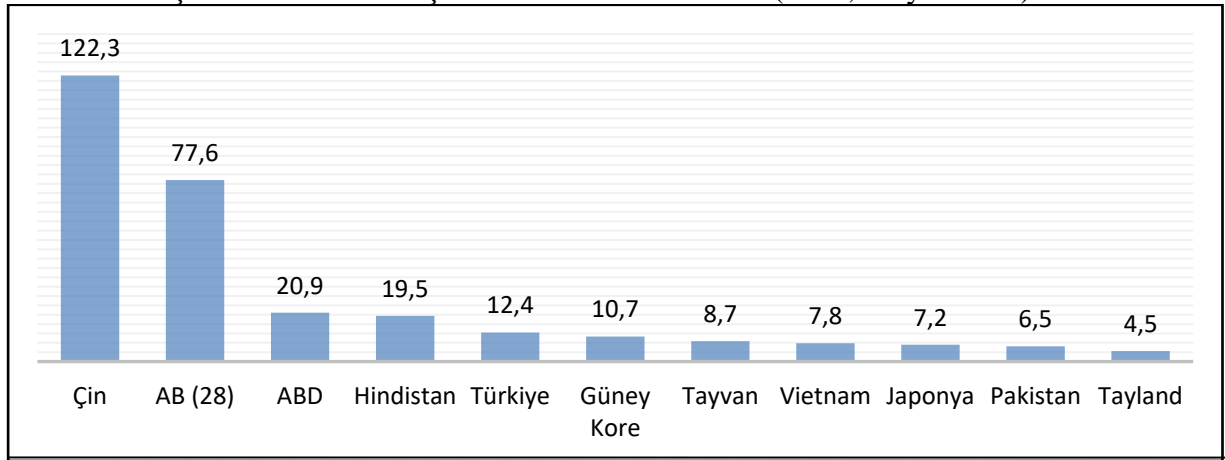
Türkiye ekonomisi içinde çok güçlü ileri ve geri bağlantıları olan bu sektörlerdeki rekabet gücünün sürdürülmesi büyük önem taşımaktadır. Geçmişin köklü geleneklerinden yola çıkılarak başlanan bu uzun yolculukta, ülkemiz THD sektörleri küresel pazarda söz sahibidir. Gerçekçi ve sürdürülebilir büyüme ancak üretim ile olmaya devam edecektir.

1.SEKTÖRLERİN GENEL DURUMU

1.1. Sektörlerin Dünya Ekonomisi ve AB Ülkelerindeki Durumu

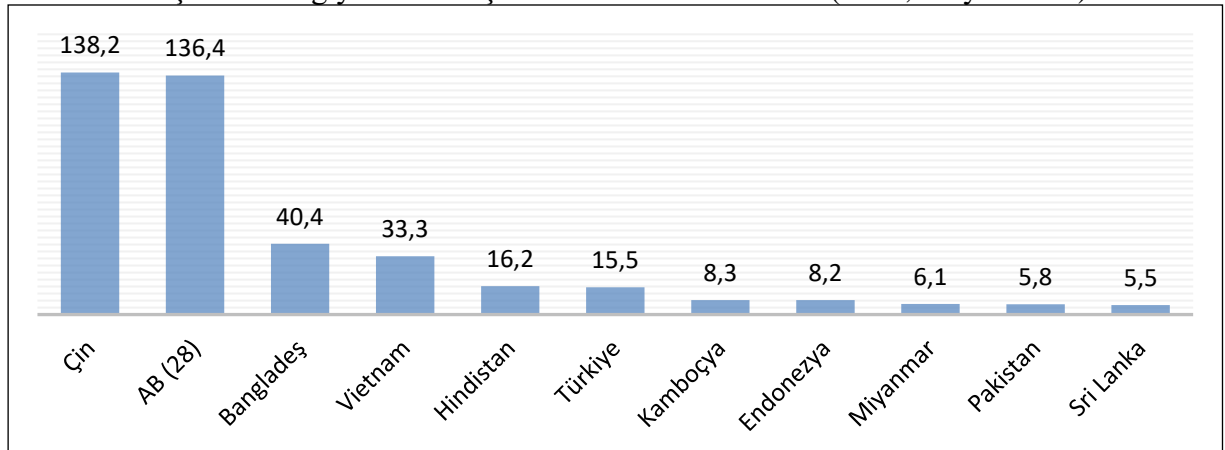
Tekstil sektöründe 2018 yılında 359,2 milyar dolar olan dünya ihracatı 2019 yılında 342 milyar dolar, hazır giyimde 2018 yılında 475,8 milyar dolar olan dünya ihracatı 2019 yılında 475,1 milyar dolar seviyelerindedir. Deri ürünleri sektöründe ise 2018 yılında 262 milyar dolar olan dünya ticareti 2019 yılında 271 milyar dolara ulaşmıştır. THD sektörlerinde öne çıkan ihracatçı ülkeler aşağıda yer almaktadır;

Grafik 1 - Başlıca Tekstil İhracatçıları ve İhracat Miktarları (2019, milyar dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Grafik 2 - Başlıca Hazır giyim İhracatçıları ve İhracat Miktarları (2019, milyar dolar)

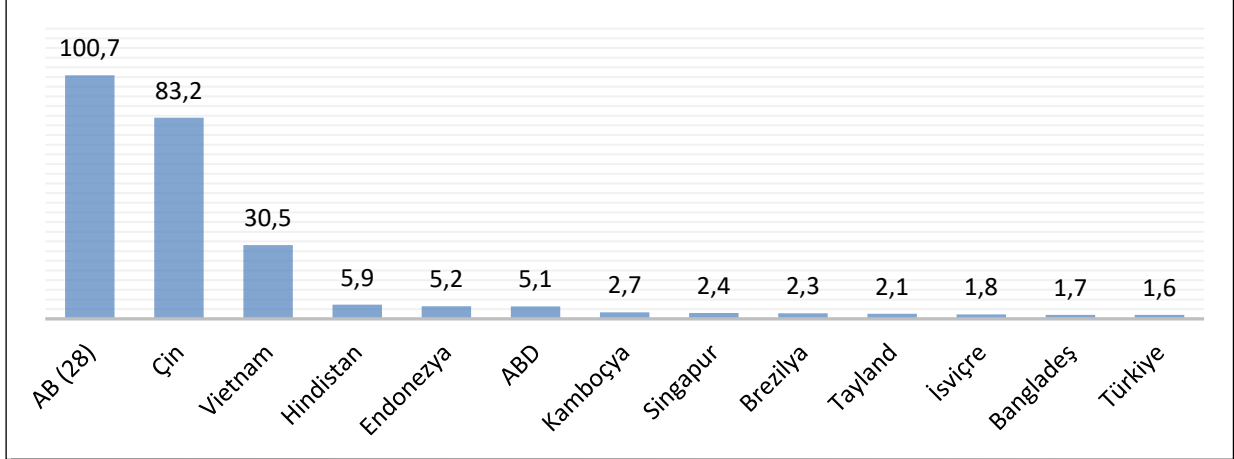

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Çin, her üç sektörde de üretim üssü olma özelliği taşımaktadır. Entegre üretim yapısına, büyük ölçekli siparişleri üretebilme kabiliyetine ve görece düşük işçilik maliyetine sahip olduğundan, uluslararası piyasada fiyat üstünlüğü ile ön plana çıkmaktadır.

Dünyanın en büyük THD üreticisi ve ihracatçısı olan Çin'in 2019 yılında dünya tekstil ihracatından aldığı pay %36, hazır giyim ihracatından aldığı pay %29 ve deri ürünleri ihracatından aldığı pay %37 civarındadır.

Grafik 3 - Başlıca Deri Ürünleri İhracatçıları ve İhracat Miktarları (2019, milyar dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Dünya yapay elyaf (suni ve sentetik) üretiminin yarısından fazlasını gerçekleştiren Çin, aynı zamanda en büyük pamuk tüketicisi ve ikinci büyük pamuk üreticisidir. Pamuk üretiminde en önemli ülkeler sırasıyla Hindistan, Çin, ABD, Brezilya, Pakistan ve Türkiye'dir. ABD, Hindistan ve Brezilya dünya pamuk ihracatının %61'ini gerçekleştirmektedir.

Yalnızca organik pamuk üretimi dikkate alındığında ise ülkemiz, Hindistan'dan sonra ikinci büyük organik pamuk üreticisi konumundadır. Ülkemiz, pamuk üreten ve tüketen ülkeler sıralamalarında 6. sırada yer almaktadır. Türkiye'nin yıllık pamuk üretimi 900 bin ton, pamuk tüketimi ise 1,6 milyon ton civarındadır.

Hindistan düşük fiyatlı ürünlerin ağırlıklı olarak üretildiği bir üretim yapısına sahiptir. Hindistan'dan alım yapan ülkelerin, izlenebilirlik konusunda sağlıklı bilgiye ulaşabilmelerinde sıkıntılar bulunmaktadır.

Pakistan da Hindistan'a benzer şekilde pamuğa dayalı tekstil ve hazır giyim sektörüne sahiptir. Düşük fiyatlı hazır giyim ve deri ürünleri ihracatı gerçekleştirmektedir.

Bangladeş ağırlıklı olarak hazır giyim üretimi ve ihracatı yapmaktadır. Bu ülkedeki çalışma koşulları ülkemizle kıyaslanamayacak kadar kötüdür.

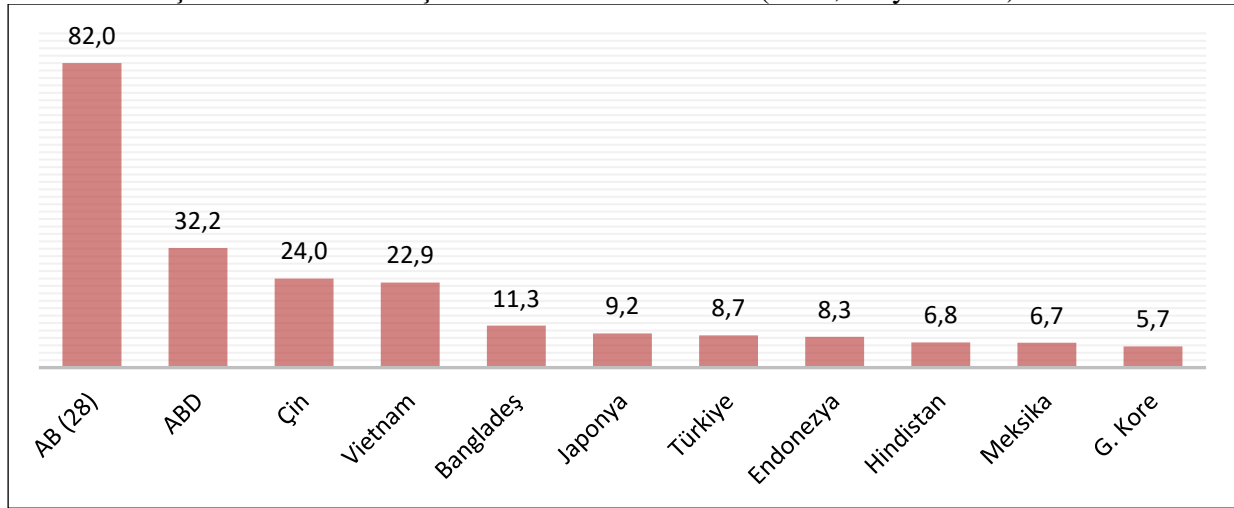
Özellikle gelişmekte olan ülkelerde sektör, yabancı yatırım öncülüğünde gelişmektedir. Örneğin Vietnam tekstil ve hazır giyim sektörü üretimi için gerekli hammadde ve aramalarının

yaklaşık % 80'ini ithal etmektedir. Vietnam, pamuk ihtiyacının % 99'unu, diğer elyaf ihtiyacının % 70'ini, kumaş ihtiyacının % 80'ini ithal etmektedir.

THD sektörlerinde AB ülkeleri; tasarım ve moda kavramlarıyla ön plana çıkmakta, tüketici alışkanlıklarını yönlendirebilmektedir. Üretimlerini Çin, Türkiye, Bangladeş, Vietnam gibi büyük üreticilere yaptıran AB ülkeleri içerisinde THD sektörlerde Almanya, İtalya, İspanya, Fransa, Belçika, Birleşik Krallık ve Hollanda'nın ihracatta ön plana çıktığı görülmektedir. Almanya teknik tekstiller alanında gelişme göstermeye devam etmekte, İtalya'da birim fiyatı yüksek, düşük hacimli tasarım ürünleri üretilmektedir. Deri ürünleri sektöründe İtalyan tasarımcıların modelleri ön plana çıkmaktadır. İspanya'da tekstil ve hazır giyim üretiminde kümelenmeye önem verilmiştir.

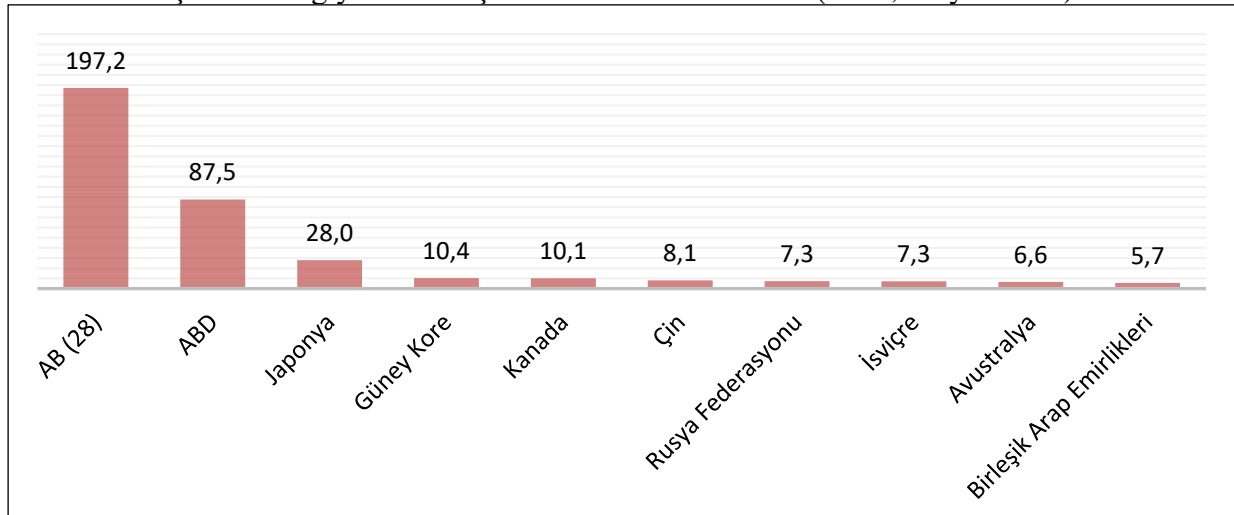
THD sektörlerinde en yüksek ithalatı gerçekleştiren ülkeler aşağıda yer almaktadır;

Grafik 4 - Başlıca Tekstil İthalatçıları ve İthalat Miktarları (2019, milyar dolar)

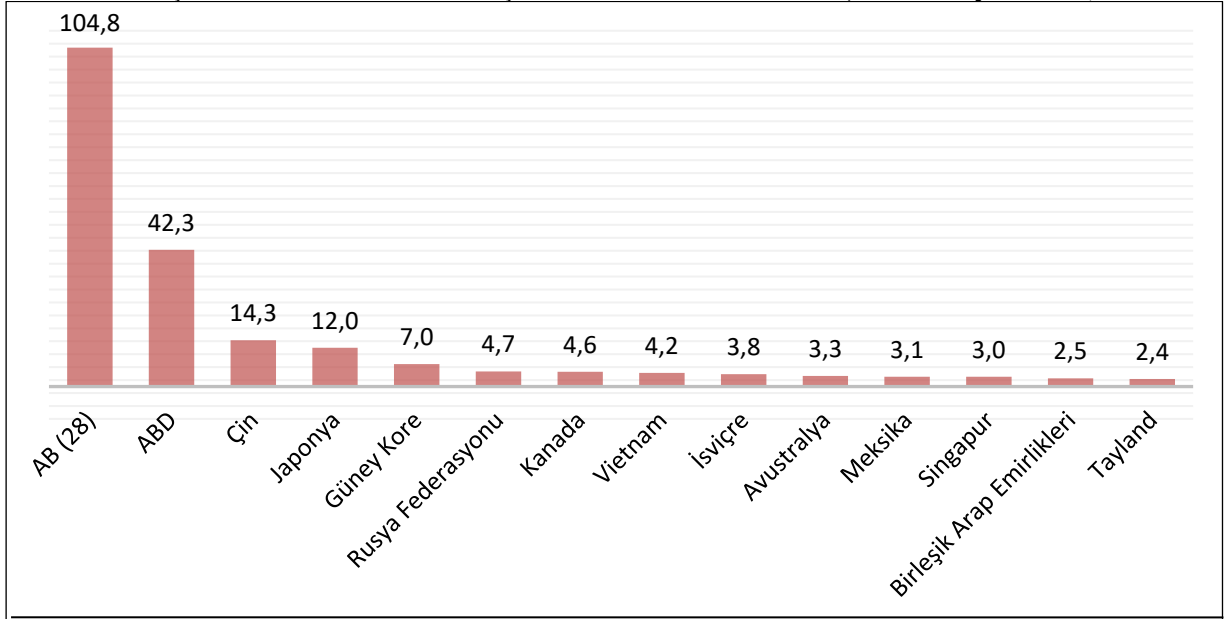
Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Grafik 5 - Başlıca Hazır giyim İthalatçıları ve İthalat Miktarları (2019, milyar dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Grafik 6 - Başlıca Deri Ürünleri İthalatçıları ve İthalat Miktarları (2019, milyar dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

AB ülkeleri içerisinde THD sektörleri ithalatında; ihracatta olduğu gibi Almanya, İtalya, İspanya, Fransa, Belçika, Birleşik Krallık ve Hollanda'nın ön plana çıktığı görülmektedir.

1.2. Sektörlerin Türkiye'deki Genel Durumu

Tekstil ve hazır giyim sektörlerimizin bugünkü gelişim düzeyi ABD ve AB pazarlarına yapılan ihracat ağırlıklı üretimle gerçekleşmiştir. 1996 yılında AB ile gerçekleştirdiğimiz Gümrük Birliği Anlaşması sayesinde, bu tarihten itibaren AB pazarına kotasız ihracat yapma imkânı elde edilmiştir. 2007 yılı sonrasında AB pazarına tekstil ve hazır giyim sektörlerinde kotasız ihracat yapmaya başlayan Çin karşısında Türkiye, kaliteyi düşürerek fiyatta rekabet etme yolunu değil, moda/marka eksenli ve katma değeri yüksek ürünler üreterek var olma yolunu seçmiştir.

Sağladığı istihdam ve dış ticaret fazlası ile THD sektörleri, imalat sanayi üretim değerinin %15'ini oluşturmakta, imalat sanayinde yaratılan katma değerinin %16'sını sağlamaktadır.

Tablo 1- THD Sektörleri Temel Göstergeleri

	Üretim Değeri 2018, milyar dolar	İhracat 2019, milyar dolar	İstihdam 2019 Aralık	İşyeri 2019 Aralık
Tekstil	36,1	12,4	430.571	17.069
Hazır giyim	24,4	15,5	579.474	34.791
Deri Ürünleri	3,7	1,6	65.257	6.544
Toplam	64,2	29,5	1.075.302	58.404

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Türkiye, 2019 yılı dünya tekstil ihracatından aldığı %3,6'lık pay ile ülke bazlı sıralamada 5'inci, dünya hazır giyim ihracatından aldığı %3,3'lük pay ile 7'nci büyük ihracatçı konumundadır. Deri ürünleri ihracatında ise ülkemiz %0,6 paya sahip olup ülke bazlı sıralamada 24'üncü ihracatçı konumundadır.

Deri ürünleri sektöründe kaliteli deri tedarikinde yaşanan sıkıntılar, suni deri ürünlerin pazarda kapladığı alan sektörün ticaret rakamlarını etkilemektedir. Son dönemde spor kullanım amaçlı ayakkabıların sayılarında örgü kumaşların kullanımı yaygındır.

Gümrük Birliğimiz bulunan Avrupa Birliği'nin, üçüncü ülkelerle yaptığı STA'lar sektörü etkilemektedir. Gümrük Birliği sebebiyle Türkiye, AB'nin STA imzaladığı ülkelerle, gümrük vergilerini sıfırlamak zorundadır. Ancak aynı ülkelere ihracatta Türkiye'ye uygulanan gümrük vergileri sabit kalmaktadır.

1.3. Sektörlerin Kapsamları, Üretilen Başlıca Ürünler ve Üretim Eğilimleri

Tekstil sektörü, hazır giyim sektörünün tedarik zinciri altında da yer alan geniş kapsamlı üretim yelpazesine sahiptir. Elyaf, iplik, örme/dokuma kumaş, keçe ve tufting yüzeylerin dâhil olduğu dokusuz yüzeyler, ev tekstili ürünleri, halılar, bunların yanında ağ, ip, tekstil kablo, taşıyıcı tekstil bandı, branda, koruyucu bez, filtre, paraşüt, fren bezi gibi teknik kullanıma yönelik teknik tekstiller, tekstil sektöründe yer almaktadır. Türk Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu'nun (GTİP) 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60 ve 63 fasıl grupları tekstil sektörü tanımı altında yer alan ürünlerin dış ticaret kodlarıdır.

Örme ve dokuma kumaştan imal edilmiş tüm giyim ürünleri ise hazır giyim sektöründe üretilmektedir. GTİP'in 61 ve 62 fasıl grupları hazır giyim sektörü tanımı altında yer alan ürünlerin dış ticaret kodlarıdır. Hazır giyim sektörü emek yoğun bir sektör olup tekstil sektöründe üretilen ürünlerin moda sektörüne yönelik olarak işlendiği, emek yoğun olması nedeniyle işçiliğin ucuz olduğu ülkelerin yatırım yaptığı bir sektör olarak değerlendirilmektedir.

Hayvan derileri ve kürkleri, deriden, kürkten, suni deriden, tekstil yüzeylerden imal edilmiş valiz, çanta, sandık, eldiven, kemer, koşum takımı, giyim ürünleri ve ayakkabılar ise deri ürünleri sektöründe üretilmektedir. GTİP'in 41, 42, 43 ve 64 fasıl grupları deri ürünleri sektörü tanımı altında yer alan ürünlerin dış ticaret kodlarıdır. Geniş bir üretim alanında faaliyet gösteren bu sektör daha çok el emeğine dayanan ancak yüksek uzmanlık gerektiren bir sektördür.

Global Eğilimler;

Avrupa genelinde “Rönesansı Yeniden Yaşamak” kavramıyla birlikte, üretimi canlandırmaya yönelik adımlar atılmaya başlanmış, yerelde üretim ön plana çıkmıştır.

Pandemi ile birlikte hızlı moda, kullan-at, sürekli indirim kavramları yerini kaliteli/dayanıklı/uzun ömürlü ürün üretmek ve kullanmak, çevreye etkiyi en aza indirmek kavramları ile değiştirmeye başlamıştır.

Teknolojik gelişmeler ve pandemi etkisiyle üretim ve ticaret hiç olmadığı kadar elektronik ortama ve dijitalleşmeye yönelmiştir. İnternet ve mağaza arasındaki ilişkiyi tüketici açısından maksimum seviyede entegre tutabilmek, çok kanallı (omni-channel) satış yönetimini iyi yapabilmek markalar için son derece önemli hale gelmiştir.

Avrupa Tekstil Teknoloji Platformu (Textile ETP) Avrupa tekstili için 7 temel hedef belirlemiştir. Bu hedefler: “Sürdürülebilirlik tekstil hammaddelerine yönelim (geri dönüşüm, biyopolimerler, doğal lifler)”, “Islak işlem proseslerinden kuru ve enerji verimliliği yüksek proseslere dönüşüm”, “Tekstil tabanlı üç boyutlu kompozitlerin üretimi”, “Enerji verimliliği, yapı güvenliği ve yeni mimari çözümler için çok fonksiyonlu tekstil materyalleri”, “Farklı denizcilik uygulamaları (kıyı koruma yapıları, barajlar, nehir yataklarının ve kanalların korunması, suni göletler için jeotekstiller) ve kıyı güvenliği için inovatif teknik tekstiller”, “Tarım ve peyzajda erozyon önleme, bitki koruma ve su verimliliği için inovatif tekstil çözümleri” ve “Dijital Moda ve Kitlesele Kişiselleştirme”dir.

Gelişmiş ülkelerde teknik tekstiller, yeni sanayi devriminin ihtiyaçlarına uygun bir sektör örneği olarak (sürdürülebilir, geliştirilebilir) hızla gelişmektedir. Teknik tekstiler alanına ABD, Çin ve Almanya odaklanmıştır.

Malzeme anlamında geleneksellikten işlevselliğe hızlı bir kayış yaşanmaktadır. Teknik tekstillerin üretimi, yenilikçi üretim anlayışı, teknik ve profesyonel bakış açısı gerektirmektedir.

Teknik tekstillerin kullanıldıkları alanlar: Tarımsal uygulamalar (erozyon önleme, bitki koruma ve su verimliliği için), Bina ve yapı, Otoyol ve tünel yapı içi uygulamaları, Giysi üzerindeki aksesuarlar, Döşeme, halı ve yer kaplamalarında, Endüstriyel proseslerde kullanılan bantlar ve filtreler, Tıbbi amaçlı kullanımlar (yapay organ gibi), hijyenik ürünler, Tekstil takviyeli üç boyutlu kompozitler, Ambalaj tekstilleri, Sportif faaliyetlerde (sporcu kıyafetleri, çadır yelken bezi gibi), Ekolojik Tekstiller (erozyondan koruma amaçlı) ve Koruyucu elbiseler (yanmazlık, kimyasal dayanımlı gibi)

Pandeminin etkisiyle Teknik tekstillerin alt alanlarından biri olan medikal tekstiller pazarında hızlı bir büyüme söz konusudur.

Kumaşlar ve teknolojiler arasında yeni bağlar kurulmuş, giysi kumaşlarına akıllı sistemler entegre edilmeye başlanmış, giyilebilir teknolojiler kullanıcıya yeni fiziksel yetkinlikler sunar hale gelmiştir. Küçük silikon çipler ve sensörler lif boyutuna küçültülerek, plastikle işlem görmüş çip taşıyıcıları ile iç içe geçecek şekilde dokunabilmektedir.

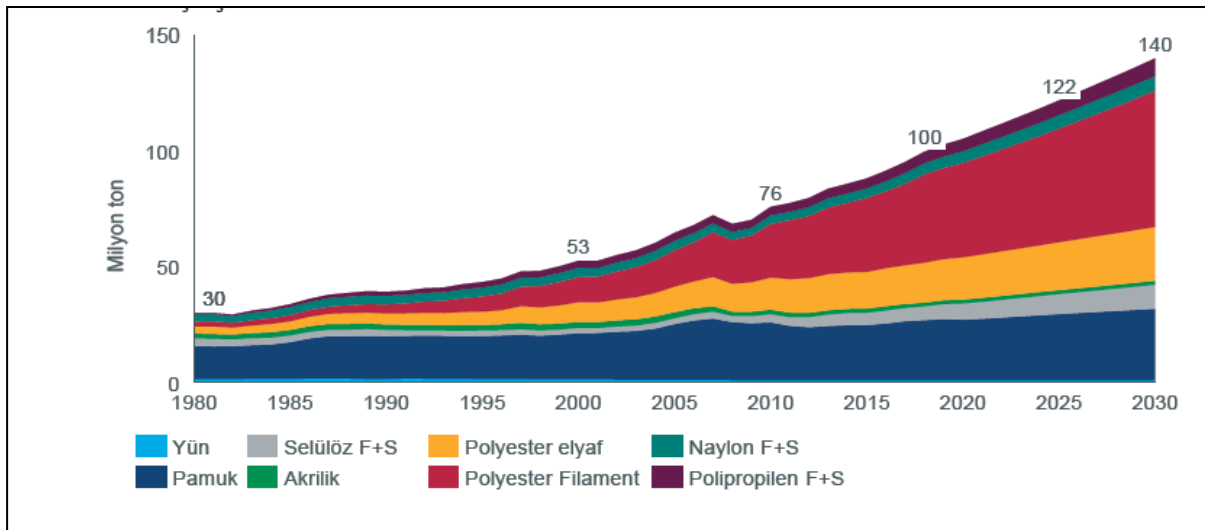
Üretim ve tüketim dünya genelinde artmakta, ekolojik ve ekonomik sebepler üretimin ve tüketimin her aşamasında geri dönüşümü zorunlu kılmaktadır. Gelişmiş ülkelerde atık malzemenin, ikincil hammadde olarak kullanıldığı görülmektedir.

Sektörün makine tasarımlarını gerçekleştiren gelişmiş ülkeler (Almanya, İtalya, Japonya), daha az enerji, su ve kimyasal kullanılmasına yönelik makine teknolojileri üzerinde odaklanmışlardır.

Etkin kaynak kullanımının sağlanması, üretimde ortaya çıkan atık suyun, kimyasalın tekrar kullanılması, yalnız üretimde değil tüketim sonrasında da geri dönüşümün mümkün kılınması önemlidir.

Ürün çevre etiketleme sistemleri çeşitlenmiş, alıcı konumundaki firmalar ya da markalar, farklı sertifikalandırma ve standart sistemleri ile üretici firmalardan/tedarikçilerden taleplerde bulunur hale gelmişlerdir. Bu sistemler, alıcı bazında ve alıcının yerleşik olduğu ülke bazında farklılık göstermektedir. Her bir alıcı farklı bir standartla üretim yaptırır hale gelmiştir. Zorunlu olmayan fakat talep edilen koşullar alanı oluşmuştur.

Grafik 7 – Dünyada 2030 Yılı Elyaf Talebi Tahminleri (Elyaf Çeşitlerine Göre)

Kaynak: TTSİS Tekstil İşveren Dergisi Sayı:444 Kasım-Aralık 2019

Dünyada elyaf talebi artmaktadır. Günümüzde 100 milyon ton olan talebin, eğer hızlı artış devam edecek olursa 2030'da 140 milyon tona ulaşması mümkün görülmektedir. 2018'de kullanılan 100 milyon tonluk elyafın 55 milyon tonu polyester, 26 milyon tonu pamuk, 6 milyon tonu selülozik, 5 milyon tonu naylon, 2 milyon tonu akrilik ve 1 milyon tonu yün kaynaklıdır. Geri dönüştürülmüş polyesterin payı ise 20-30 bin tonda kalmakta ve yeni polyester ile yakın zamanda yarışabileceği öngörülmemektedir.

Ülkemizde de kullanılmış pamuğun geri dönüşümü ve pet şişelerden polyester iplik üretimi Uşak'ta gerçekleştirilmektedir. Otomotiv, beyaz eşya, inşaat ve mobilya sektörlerinin ihtiyaç duyduğu keçelerin, tekstil atıklarının geri dönüştürülmesi suretiyle elde edilmesi mümkün olup İzmir'de ve Kayseri'de de bu alanda üretim yapılmaktadır.

1.4. Sektörlerin Alt Sektörleri ve Etkileşim Halinde Olduğu Diğer Sektörler

Tekstil ve hazır giyim birlikte değerlendirildiğinde elyaftan başlayarak mamul giysi veya kullanım eşyasına kadar oldukça uzun bir üretim zincirine sahiptir. Her iki sektör genel itibarıyla elyaf, iplik, dokuma, örme, dokusuz yüzey, boya-terbiye, hazır giyim ve konfeksiyon alt sektörlerinden oluşmaktadır.

Tekstil sektörü pamuk, yün gibi ihtiyaç duyulan doğal elyaflar nedeniyle tarım ve hayvancılık sektörüyle, sentetik elyaflar nedeniyle petrokimya sanayii ile etkileşim halindedir. Boya-terbiye kimyasalları açısından kimya sanayi ile etkileşen sektör, hazır giyim ve konfeksiyonda aksesuar sanayi ile iç içedir. Ayrıca bu sektörler otomotivden, inşaat, ağır sanayiden tıba kadar pek çok sektörle teknik açıdan ilişki içindedir.

Deri ürünleri sektörü tabaklama ve deri işleme, saraciye ürünleri, deri giyim eşyası, kürkten eşya ve ayakkabı üretimi olmak üzere geniş alt sektör grubuna sahiptir. Üretimde ham deri ve kürk ihtiyacı sebebiyle hayvancılık sektöründen beslenen deri ürünleri sektörü, kullanılan deri işleme ve arıtma kimyasalları nedeniyle de kimya sektörüyle yakın ilişki içindedir.

Lojistik, perakende ve mağazacılık sektörleri ile etkileşim kaçınılmazdır.

Dünyanın önde gelen tekstil ve hazır giyim üreticilerinden biri olan ülkemiz bu avantajını yeni nesil üretim teknolojilerine ve makinelerine yaptığı yatırımlarla devam ettirmektedir. Makine sektörü ile yakın ilişki içinde olan TH sektörünün makine ithalatına ilişkin değerlendirmeler, International Textile Manufacturers Federation - Annual International Textile Machinery Shipment Statistics, June 2020 (Uluslararası Tekstil Üreticileri Federasyonu - Yıllık Uluslararası Tekstil Makineleri Sevkiyatı İstatistikleri, Haziran 2020) kapsamında aşağıda yer almaktadır (sadece yeni makine sevkiyatı);

Kısa elyaf (pamuk tipi) eğirme makineleri: Global sevkiyat 2018 yılında 8,66 milyon iğ iken 2019 yılında 1,7 milyon iğ azalarak 6,96 milyon iğe düşmüştür. 2018 yılında kısa elyaf eğirme makinelerinde en büyük yatırımcılar Çin, Hindistan, Özbekistan, Vietnam, Bangladeş ve Endonezya'dır. Yatırım artışına göre (%) sıralama ise Güney Kore (%834), Türkiye (%306), Vietnam (%290) ve Mısır (%285) şeklindedir. 2019 yılında en büyük yatırımcılar Çin (3.573.880 kısa elyaf iğ), Hindistan (977.646), Özbekistan (534.612), Vietnam (509.300), Pakistan (374.152) , Bangladeş (281.408) ve Türkiye (180.892 kısa elyaf iğ)'dir. Afrika ve Güney Amerika bölgelerine yapılan sevkiyatlar miktar bakımından düşük seviyelerde olmakla beraber, sırasıyla %150 ve %120 oranlarında artış göstermiştir.

Uzun elyaf (yün tipi) eğirme makineleri: Global sevkiyat 2018 yılında 120 bin iğ, 2019 yılında 40 bin iğe düşmüştür. Bu düşüşte, Avrupa'ya yapılan sevkiyatın %72 ve Güney Amerika'ya yapılan sevkiyatın %80 oranlarında azalması etkili olmuştur. 2018 yılında en büyük yatırımcılar sırasıyla Türkiye, İran, Çin, İtalya ve Vietnam'dır. 2019 yılında Çin ve Hindistan'a yapılan sevkiyat, dünya toplamının % 80'ini oluşturmuştur.

Open-end rotor yatırımları: 2018 yılında dünya genelinde 711.100, 2019 yılında 563.600 open-end rotor sevkiyatı yapılmıştır. 2018 yılında en büyük yatırımcı Çin'dir. 2019 yılında Asya ve Okyanusya bölgesine gerçekleştirilen sevkiyat toplam sevkiyatın %90'ını oluşturmaktadır. 2019 yılında dünyanın en büyük yatırımcıları Çin (330.000 open-end rotor), Vietnam (61.532), Hindistan (41.492) ve Özbekistan'ın (29.364) yatırımları ortalama %48 oranında azalmıştır. En büyük beşinci ve altıncı yatırımcısı olan Endonezya (26.220) ve Pakistan (15.384) yatırımlarını sırasıyla %120 ve %15 oranlarında artırmıştır. 7. ve 8. büyük yatırımcılar 12.712 rotor ile Brezilya ve 10.672 open-end rotor yatırımı ile Türkiye olmuştur.

Tek ısıtıcılı çekim tekstürizasyon makineleri: Tek ısıtıcılı çekim tekstürizasyonu iğlerinde (polyamid filament üretimi için) 2018 yılında 22.800 iğ, 2019 yılında 25.500 iğ yatırım yapılmıştır. 2018 yılında Çin %68, Japonya %11 pay ile en büyük iki yatırımcıdır. 2019 yılında ise en büyük yatırımcılar dünya toplam sevkiyatından sırasıyla % 64 ve % 12 pay alan Çin ve Tayvan'dır.

Çift ısıtıcılı çekim tekstürizasyon makineleri: Çift ısıtıcılı çekim tekstürizasyon iğleri (polyester filament üretimi için) kategorisinde global sevkiyat 2018 yılında 490.000 iğ seviyelerine ulaşmıştır. 2019 yılında ise 464.000 iğ olmuştur. 2018 yılında Çin %68 pay ile en büyük yatırımcıdır. 2018 yılında Çin, dünya sevkiyatında %77 pay ile en büyük yatırımcı ülke olmaya devam etmiştir.

Mekiksiz (hava jetli, su jetli, kancalı, mekikçikli) dokuma makineleri: 2018 yılında dünya mekiksiz dokuma makineleri sevkiyatı 133.500 adede ulaşmış, 2019 yılında 133.250'ye düşmüştür. Aynı ayrı incelendiğinde 2018 yılında hava jetli 32.750 tezgah, su jetli 69.240 tezgah ve kancalı/mekikçikli 31.560 tezgah, 2019 yılında hava jetli 30.200 tezgah, su jetli 78.000 tezgah ve kancalı/mekikçikli 25.000 tezgah global sevkiyat gerçekleştiği görülmektedir. 2018 yılında ve 2019 yılında her üç kategoride de en büyük yatırımcılar Çin ve Hindistan'dır. Bangladeş ve Türkiye kancalı/mekikçikli dokuma makinesi sevkiyatından önemli pay almaktadır. 2019 yılında dünyada en fazla mekiksiz dokuma tezgahı yatırımı yapan ülkeler arasında 5. sırada yer alan Türkiye'ye 965 kancalı/mekikçikli, 468 hava jetli ve 469 su jetli olmak üzere toplam 1.902 dokuma tezgahı sevkiyatı yapılmıştır. 2019 yılı mekiksiz dokuma tezgahı sevkiyatı sırasıyla; Çin (95.585 tezgah), Hindistan (16.216), Bangladeş (4.748), Vietnam (2.025), Türkiye (1.902), Pakistan (1.808), Endonezya (1.788), Özbekistan (1.596), Tayvan (1.152), Mısır (716) ve diğer.

Geniş en yuvarlak örme makineleri: Geniş en yuvarlak örme makineleri sevkiyatı 2019'da 26.900 makineye yükselerek 2018 yılına oranla %1,8 oranında artış göstermiştir. 13.143 yuvarlak örme makinesi ile Çin en büyük yatırımcı ülke oldu. Hindistan ve Vietnam sırasıyla 2.670 ve 2.210 makine ile ikinci ve üçüncü sırada yer aldı.

Elektronik düz örme makineleri: 2018 yılında 160.000, 2019 yılında 96.000 makine sevkiyatı gerçekleşmiştir. 2018 yılında en büyük yatırımcı %86'lık pay ile (122.550 adet) Çin olmuştur. Çin 2019'da 68.760 makine (%80 pay) ile dünyanın en büyük yatırımcısı olmaya devam etmiştir.

Kesintisiz (Kontinü) sistem tekstil terbiye makineleri: 2019 yılında ramöz ve yıkama makine sevkiyatları bir önceki yıla oranla sırasıyla %34 ve %0.6 oranlarında artış göstermiştir.

Kesikli (diskontinü) sistem tekstil terbiye makineleri (Jigger boyama/Levent boyama makineleri, Hava-jetli boyama makineleri, Over-flow boyama makineleri): 2019 yılında Jigger boyama/Levent boyama makine sevkiyatı 561 makineye ulaşarak 2018 yılına oranla %35 oranında artış kaydetmiştir.

1.5. Sektörlerin Bölge Yapıları ve Kümellemeler

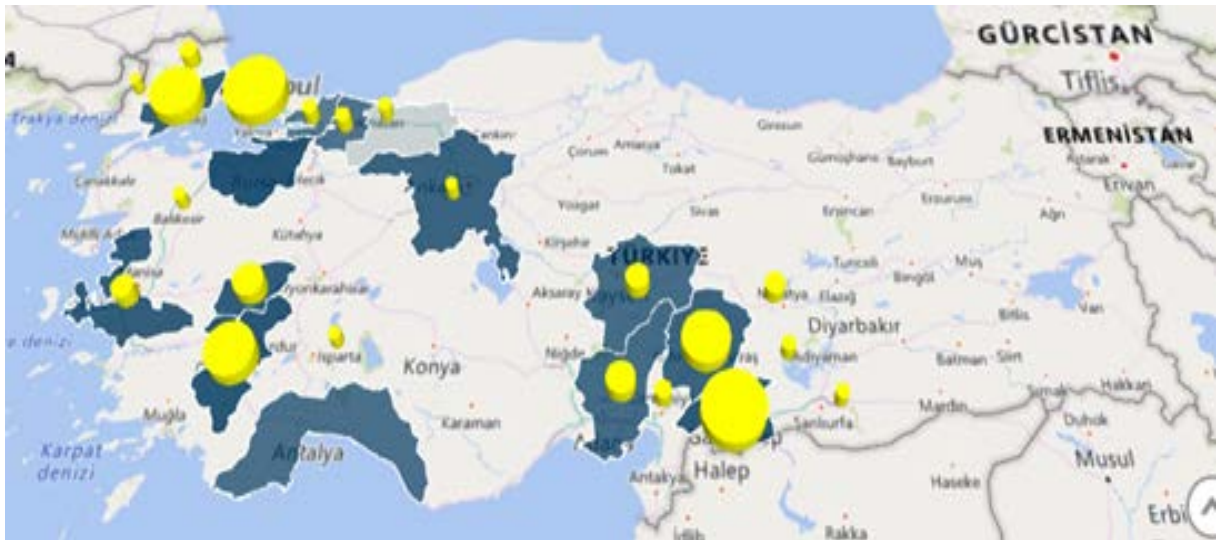
İplik üretimi Kahramanmaraş, İstanbul, Gaziantep, Bursa gibi illerde yoğun olarak yapılırken, Denizli'de havlu, bornoz, ev tekstili imalatı, Uşak'ta iplik, battaniye, geri dönüşüm, Çorlu ve Çerkezköy'de terbiye, Adana'da pamuklu dokuma ve terbiye, Gaziantep'te dokusuz yüzey, makine halıcılığı, İstanbul'da konfeksiyon ve örme imalatı ön plana çıkmaktadır. Sadece

yuvarlak örme üretim kapasitesi dikkate alındığında ise İstanbul'u sırasıyla Tekirdağ, Maraş ve Bursa izlemektedir. Şanlıurfa pamuk üretiminde ön sıradadır.

Deri işleme firmaları İstanbul-Tuzla, İzmir-Menemen, Tekirdağ-Çorlu, Uşak, Bolu-Gerede, Balıkesir-Gönen, Manisa-Kula'da, ayakkabı firmaları İstanbul, İzmir, Konya ve Gaziantep'te, kürkten eşya imalatı yapan firmalar İstanbul'da, saraciye firmaları İstanbul ve Ankara'da yoğunlaşmıştır. Deri hazırgiyim firmaları ise daha çok İstanbul ve İzmir'de yer almaktadır.

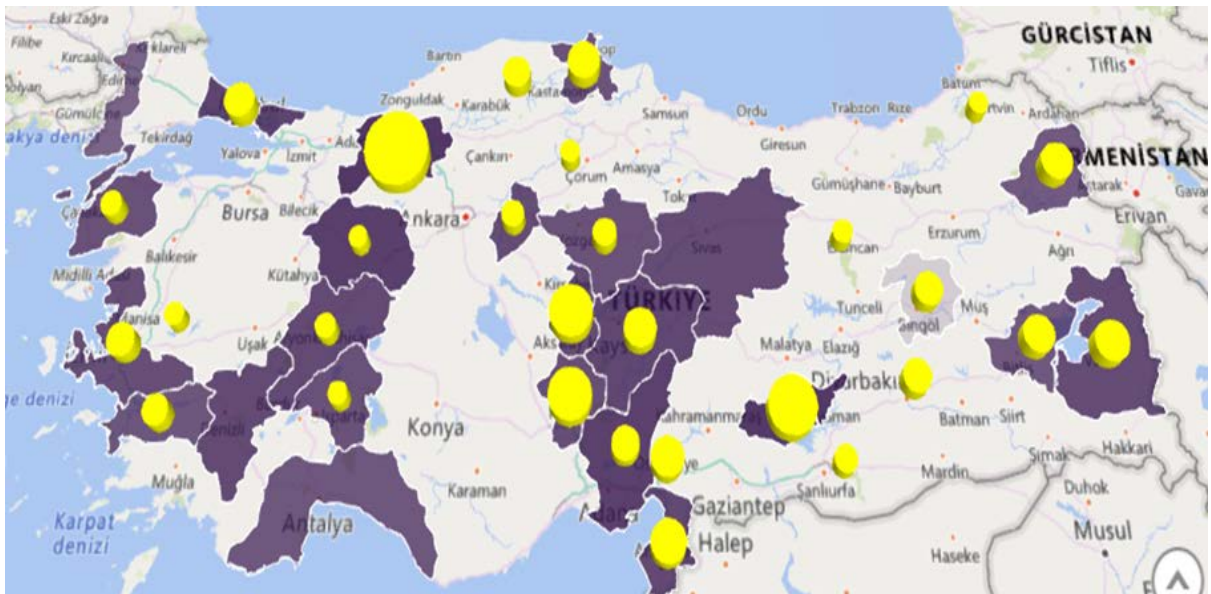
Tablo 2 - THD Sektörleri Ağırlıklı Üretim Haritaları

Tekstil Sektörü İşyeri ve Sigortalı Çalışan Yoğunluk Haritası (Veri Yılı: 2019)

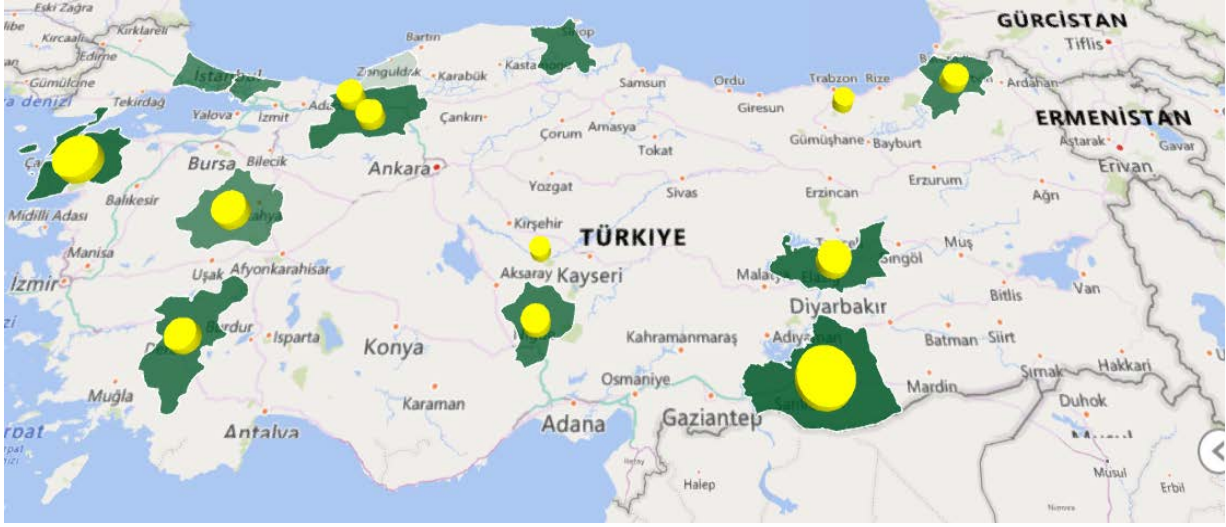
İşyeri Sigortalı

Hazırgiyim Sektörü İşyeri ve Sigortalı Çalışan Yoğunluk Haritası (Veri Yılı: 2019)

İşyeri Sigortalı

Deri ve Deri Ürünleri Sektörü İşyeri ve Sigortalı Çalışan Yoğunluk Haritası (Veri Yılı: 2019)

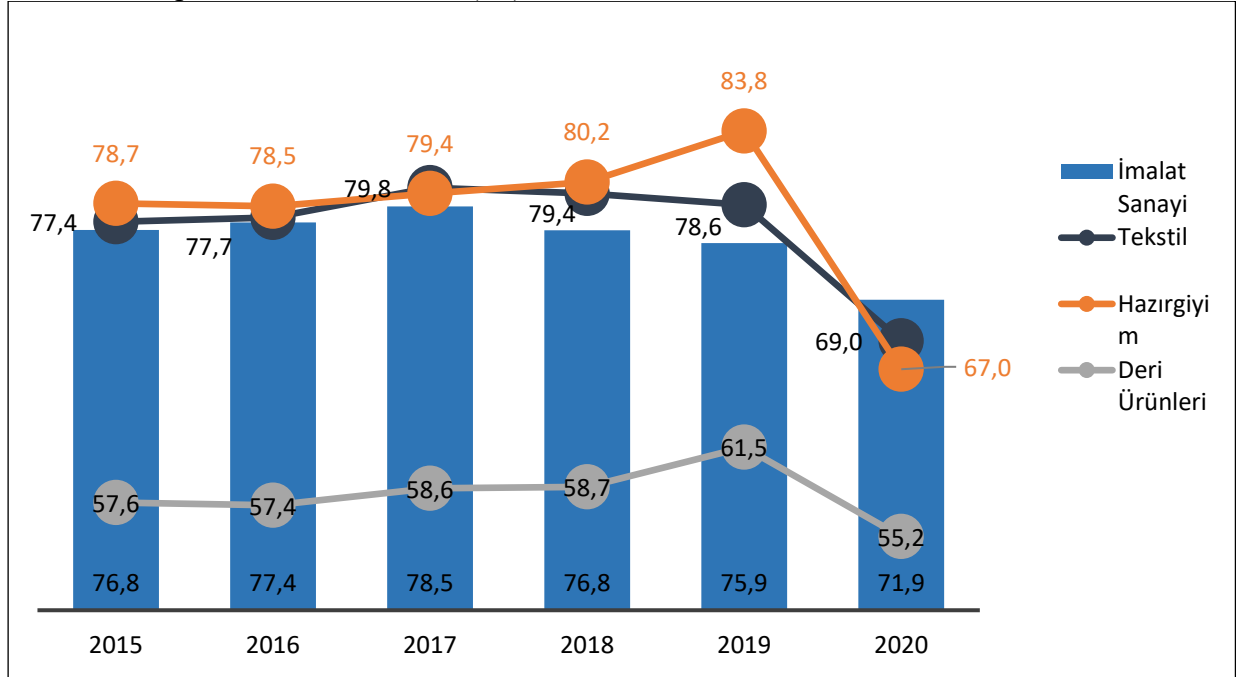
İşyeri Sigortalı

Kaynak: Haritalar, SGK verileri baz alınarak hazırlanmıştır

1.6. Sektörlerin Kapasite Kullanımı

2019 yılında kapasite kullanım oranları tekstil sektöründe %78,6, hazır giyim sektöründe %83,8 ve deri ürünleri sektöründe %61,5'tir. İmalat sanayi ortalaması ise %75,9'dur.

Grafik 8 - Kapasite Kullanım Oranı (%)

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (mevsim etkilerinden arındırılmamış)

2020 yılında kapasite kullanım oranları tekstil sektöründe %69, hazır giyim sektöründe %67 ve deri ürünleri sektöründe %55,2'dir. İmalat sanayi ortalaması ise %71,9'dur.

2020 yılında dış pazarın daralması ve durması, ardından iç tüketimin giderek azalması neticesinde; dış ticaret açığı veren sektörümüzün kapasite kullanım oranları bir önceki yılın aynı dönemine oranla büyük farklılık göstermiştir. Kapasite kullanım oranlarında Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında belirgin bir düşüş yaşanmıştır.

1.7. Sektörlerin İşyeri Sayısı ve İstihdamı

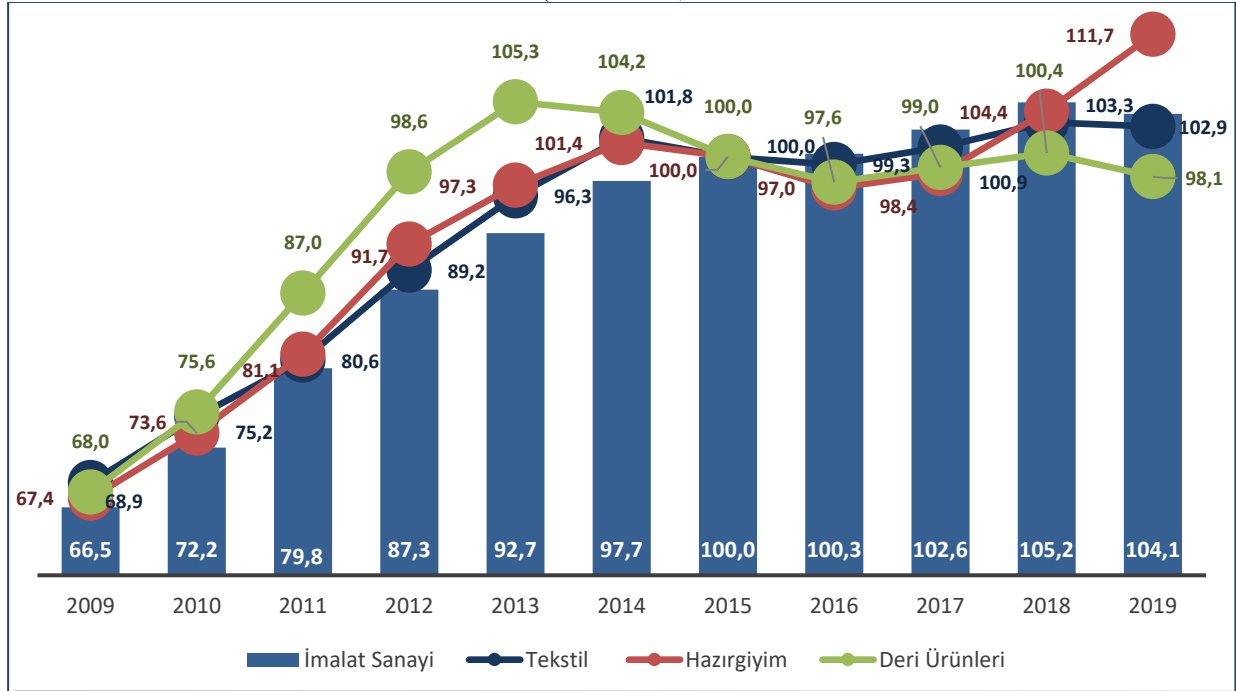
Tablo 3 - THD Sektörleri İşletme Büyüklükleri Dağılımı ve Çalışan Sayıları

2019 Aralık	Mikro İşletme [1]	%	Küçük İşletme [2]	%	Orta Büyüklükte İşletme [3]	%	Büyük İşletme [4]	%	Toplam İşletme Sayısı	Çalışan Sayısı (kişi)
Tekstil	11.921	69,8	3.444	20,2	1.383	8,1	321	1,9	17.069	430.571
Hazır giyim	25.842	74,3	6.509	18,7	2.159	6,2	281	0,8	34.791	579.474
Deri Ürünleri	5.222	79,8	1.121	17,1	183	2,8	18	0,3	6.544	65.257
THD Toplam	42.985	73,6	11.074	19,0	3.725	6,4	620	1,1	58.404	1.075.302
İmalat Sanayi	216.500	79,1	44.552	16,3	10.644	3,9	1.873	0,7	273.569	3.774.496
Tüm sektörler	1.651.965	87,3	202.305	10,7	32.162	1,7	5.080	0,3	1.891.512	14.314.313

Kaynak: SGK Aylık İstatistik Bültenleri, 4/a kapsamındaki işyeri ve zorunlu sigortalı sayıları

[1] 1-9 çalışanı olan, [2] 10-49 çalışanı olan, [3] 50-249 çalışanı olan, [4] 250 ve üzeri çalışanı olan

Grafik 9 - Yıllara Göre İstihdam Endeksi (2015=100)

Kaynak: TÜİK İstihdam Endeksi, 2015=100

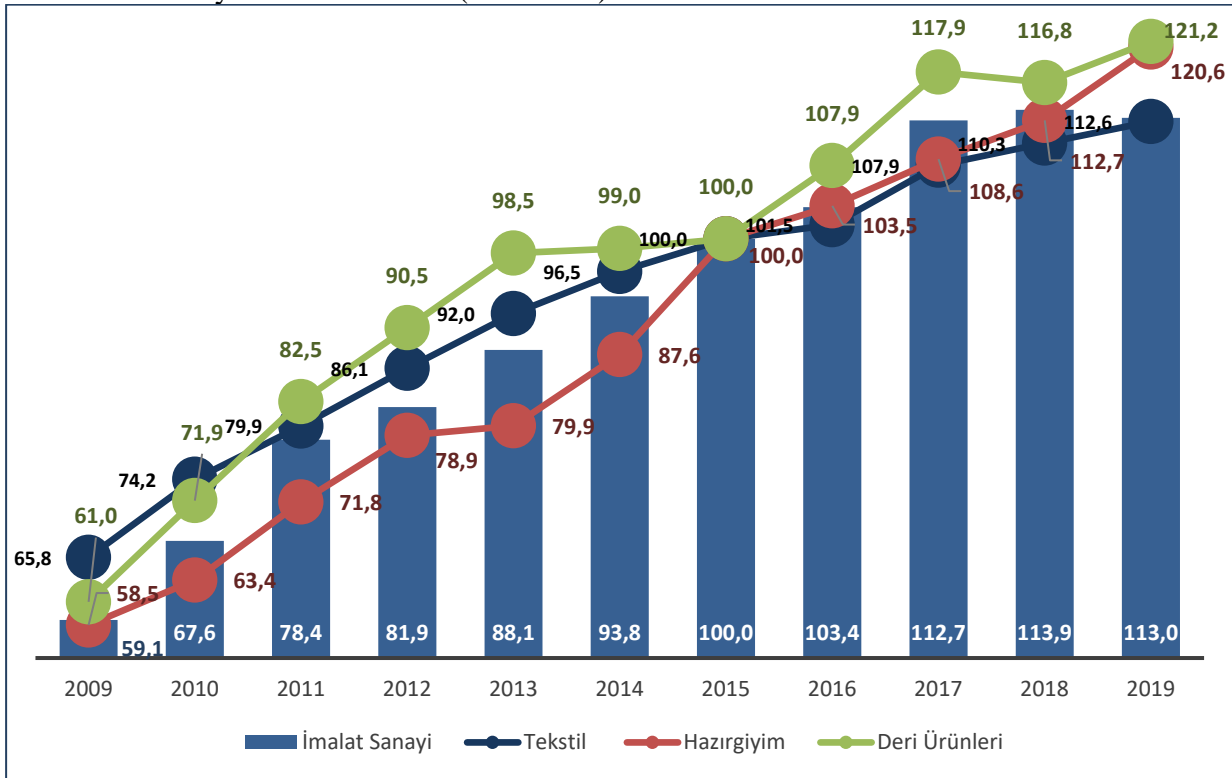
Lokomotif görevi gören büyük şirketlerden ve çok sayıda küçük şirketten oluşan ekosistem, yüksek istihdam yaratarak, ülkemizin sosyoekonomik dengesini sağlamada etkili rol oynamaktadır.

2019 Aralık ayı SGK kayıtlarına göre 14.314.313 sigortalı çalışan arasında 3.774.496'sı imalat sanayinde kayıtlı olup, bunlardan 430.571 kişi tekstil imalatında (17.069 firmada), 579.474 kişi hazır giyim imalatında (34.791 firmada), 65.257 kişi ise deri ürünleri imalatında (6.544 firmada) istihdam edilmektedir.

1.8. Sektörlerin Üretim Endeksi

2008-2009 krizinde üretimde yaşanan düşüş sonrası, THD sektörlerinde 2010 yılından 2013 yılına kadar genel bir toparlanma görülmüştür.

Grafik 10 - Sanayi Üretim Endeksi (2015=100)

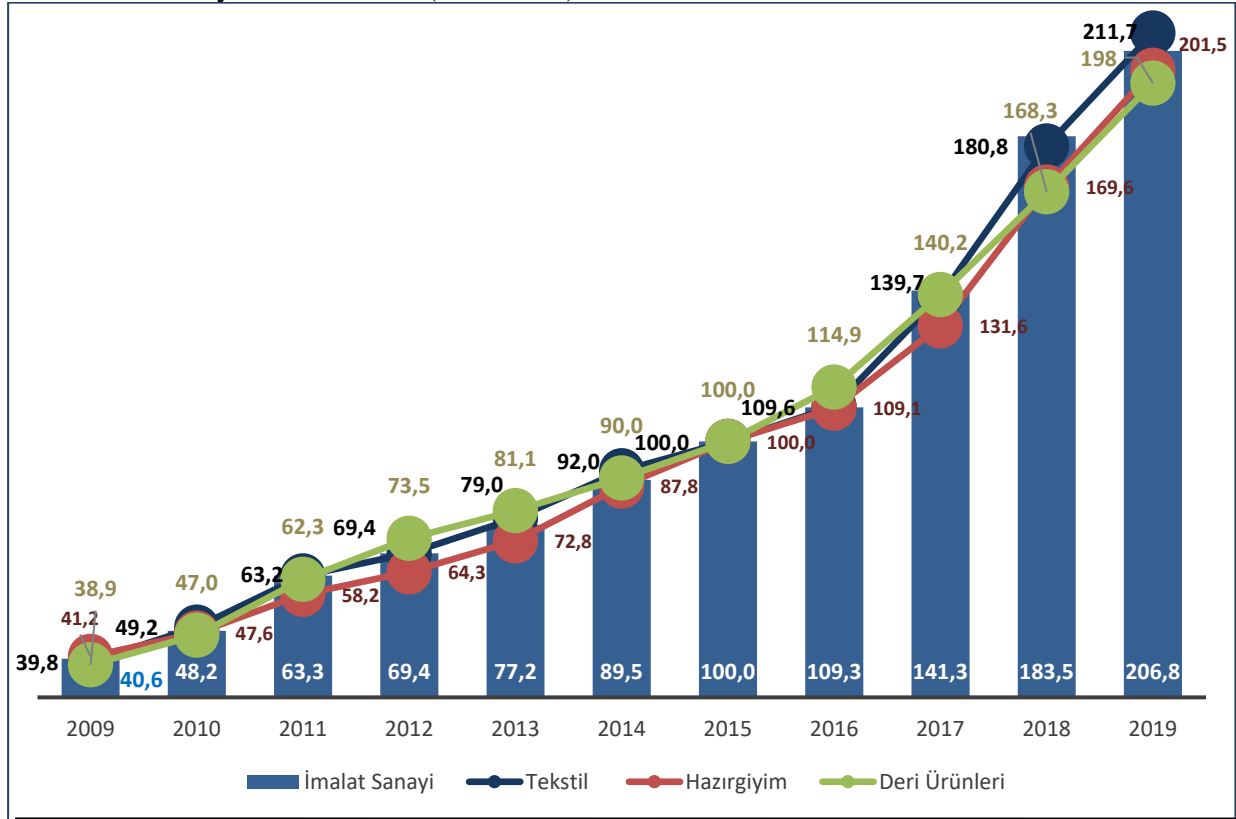

Kaynak: TÜİK Sanayi Üretim Endeksi

1.9. Sektörlerin Ciroosu

2009 yılı cirolarında görülen düşüş sonrası, THD sektörlerinde 2010 yılından itibaren toparlanma görülmektedir.

Grafik 11 - Sanayi Ciro Endeksi (2015=100)

Kaynak: TÜİK Sanayi Ciro Endeksi

1.10. Sektörlerin Katma Değeri

Tablo 4 - Faktör Maliyeti ile Katma Değer (milyon TL)

	2017		2018	
	TL	%	TL	%
İmalat Sanayi	343.595	100	460.281	100
Ana Metal Sanayi	32.810	9,5	48.151	10,5
Gıda Ürünleri Sanayi	36.554	10,6	44.621	9,7
Tekstil (T) Sanayi	32.860	9,6	44.529	9,7
Motorlu Kara Taşıtları Sanayi	26.415	7,7	36.044	7,8
Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı	24.792	7,2	32.097	7,0
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine/Ekipman İmalatı	21.176	6,2	28.036	6,1
Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	19.378	5,6	28.007	6,1
Hazırgiyim (H) Sanayi	20.662	6,0	27.213	5,9
Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	22.363	6,5	26.988	5,9
.....				
Deri Ürünleri (D)	2.931	0,9	3.360	0,7
.....				
THD Toplam	56.453	16,4	75.102	16,3

Kaynak: TÜİK - Ekonomik faaliyetlere göre temel göstergeler (2018 yılı sıralamasına göre)

2018 yılı verilerine göre; imalat sanayinde üretilen katma değer, ülkede üretilen toplam katma değer % 37,7'sini oluşturmakta, THD sektörlerinin ürettiği katma değer imalat sanayi katma değerinin % 16,3'üne, ülkede üretilen toplam katma değer % 6,1'ine tekabül etmektedir.

THD sektörleri birlikte değerlendirildiğinde, ülkemizde en çok katma değer yaratan sektör olması dikkate değerdir.

1.11. Sektörlerin Ar-Ge Faaliyetleri

Rekabet giderek yoğunlaşmakta, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) harcamaları artmaktadır. OECD (Data Gross Domestic Spending on R&D) verilerine göre; 2017 yılı itibariyle OECD ülkeleri arasında GSYH içinde Ar-Ge harcaması payı OECD ortalamasının üstünde olan ülkeler sırasıyla Güney Kore (%4,6), İsrail (%4,5), İsveç (%3,3), Japonya (%3,2), Avusturya (%3,2), Danimarka (%3,1), Almanya (%3,0), ABD(%2,8), Finlandiya (%2,8), Belçika (%2,6)'dır. 2017 yılı OECD ortalaması ise % 2,368'dir.

Türkiye'de GSYH içinde gayrisafi yurtiçi Ar-Ge harcaması payı 2017 yılında % 0,961, 2018 yılında %1,03 ve 2019 yılında %1,06'dır.

THD sektörlerinde Ar-Ge faaliyetleri teknik tekstiller, akıllı tekstiller, tekstil takviyeli kompozitler, nano-teknoloji ile üretilmiş üstün performanslı ürünler, fonksiyonel tasarımlar, ekonomik çevreci yaklaşımlar ve geri dönüştürülmüş ürünler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Sadece üründe değil süreç ve kullanılan teknolojide de inovasyonu hedef alan şirketlerin sayısı her geçen gün artmaktadır.

Ticari kesim Ar-Ge harcaması (milyon TL) ve ticari kesim Ar-Ge insan gücü (kişi sayısı) verileri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 5 - Ticari Kesim Ar-Ge Harcaması (milyon TL)

Yıl	Toplam Ar-Ge Harcaması	Ticari Kesim Ar-Ge Harcaması	İmalat Sanayi Ar-Ge Harcaması	Tekstil Ar-Ge Harcaması	Hazırgiyim Ar-Ge Harcaması	Deri Ürünleri Ar-Ge harcaması	THD Ar-Ge Harcaması
2018	38.534	23.289	13.748	259,4	86,3	3,9	349,6
2017	29.855	16.981	9.941	156,8	45,2	4,3	206,2
2016	24.641	13.359	7.651	145,9	34,0	4,2	184,1
2015	20.615	10.309	5.179	126,9	19,3	4,5	150,7
2014	17.598	8.760	4.541	104,7	20,3	6,1	131,1

Kaynak: TÜİK Ar-Ge İstatistikleri

Tablo 6 - Ticari Kesim Ar-Ge İnsan Gücü (kişi)

Yıl	Toplam Ar-Ge İnsan Gücü	Ticari Kesim Ar-Ge İnsan Gücü	İmalat Sanayi Ar-Ge İnsan Gücü	Tekstil İmalatı Ar-Ge İnsan Gücü	Hazırgiyim İmalatı Ar-Ge İnsan Gücü	Deri Ürünleri İmalatı Ar-Ge İnsan Gücü	THD Ar-Ge İnsan Gücü
2018	289.791	118.867	56.516	2.561	940	57	3.558
2018 (TZE)	172.119	104.376	50.071	2.131	827	38	2.995
2017	266.478	101.404	49.870	1.689	592	55	2.336
2017 (TZE)	153.552	87.918	43.517	1.492	545	34	2.071
2016	242.213	83.873	40.287	1.137	349	58	1.544
2016 (TZE)	136.953	72.579	34.918	944	331	50	1.325
2015	224.284	77.551	36.070	1.291	282	79	1.652
2015 (TZE)	122.288	66.667	29.802	966	251	63	1.280
2014	213.686	73.737	34.948	1.154	256	104	1.514
2014 (TZE)	115.444	61.945	28.583	845	221	96	1.162

Kaynak: TÜİK Ar-Ge İstatistikleri

TZE: Tam zaman eşdeğerli

Pandemi ile birlikte virüs ve bakterilerden koruyucu özelliği olan ürünlerin geliştirilmesine ağırlık verilmiştir.

Bakanlığımız kayıtlarına göre 30 Mayıs 2020 tarihi itibarıyla 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında muafiyetlerden yararlanan 1.238 Ar-Ge merkezinin 82'si tekstil (teknik tekstil dahil), hazırgiyim ve deri ürünleri sektörlerinde, 372 Tasarım merkezinin 76'sı tekstil ve hazırgiyim sektörlerinde faaliyet göstermektedir.

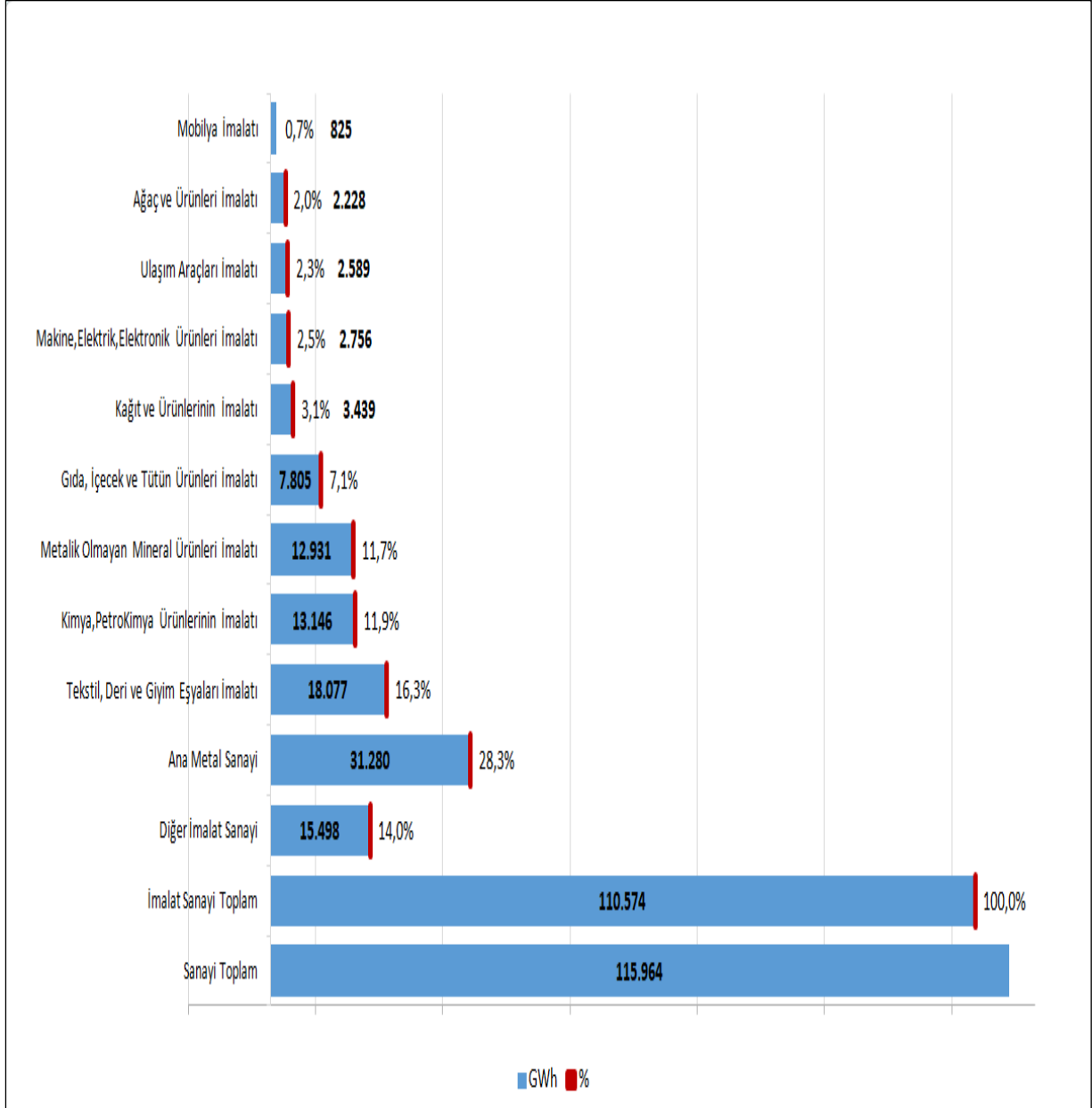
1.12. Sektörlerin Elektrik Tüketimi

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Enerji İşleri Genel Müdürlüğü istatistiklerine göre 2018 yılında Türkiye'de toplam 256.484 Gigavat saat (GWh) elektrik tüketilmiş olup, bunun 115.964 GWh'i (%45) sanayi tüketiminden, 110.574 GWh'i ise imalat sanayi tüketiminden kaynaklanmaktadır.

THD sektörleri birlikte değerlendirildiğinde 18.077 GWh ile imalat sanayi sektörleri içerisinde ana metal sanayinden sonra en çok elektrik tüketen sektördür. Bunda terbiye sanayinin ve

sektörün geniş üretim ağının payı büyüktür. Geneli Marmara Bölgesi'nde toplanan tekstil terbiye sanayinde; doğalgaz, ısıl enerji, buhar ve elektrik tüketilmektedir. Tekstil terbiyesinde 1 kg mal üretimi için 1,5 kilovat/saat elektrik ve 1,10 santimetreküp doğalgaz harcanmaktadır.

Grafik 12 - Sanayi Sektörlerinin Elektrik Tüketimleri (2018)

Kaynak: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

1.13. Sektörlerin Dış Ticareti

Ülkemiz imalat sanayisinin mihenk taşlarından biri olan THD sektörlerinde, birçok ürün grubunda ülkemiz dünya ihracatında ilk sıralarda yer almaktadır. Ancak hammadde ve ara malı arzı, sektörün yüksek üretim kapasitesini karşılayamamaktadır.

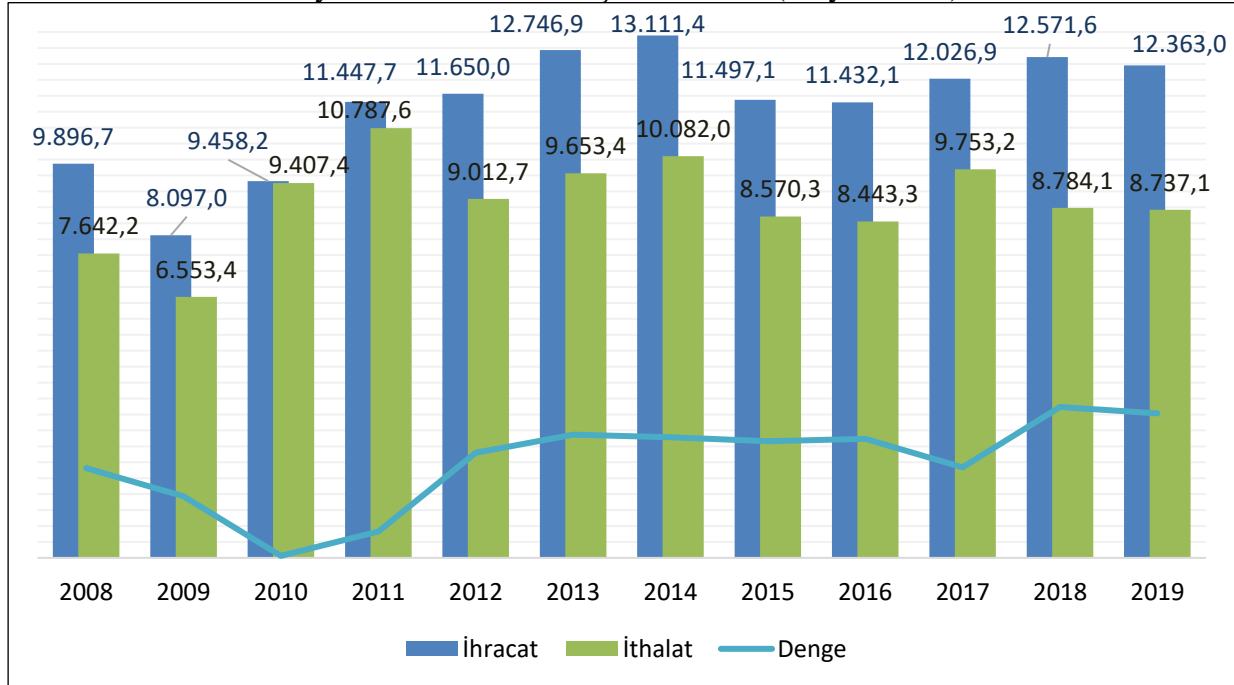
Tablo 7 - Türkiye'nin THD Sektörleri Dış Ticareti (2019, milyon dolar)

	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Dengesi
Tekstil	12.363	8.737	3.626
Hazırgiyim	15.540	1.382	14.158
Deri Ürünleri	1.637	952	685
THD Toplam	29.540	11.071	18.469

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

2019 yılı dünya tekstil ihracatında Türkiye %3,6'lık pay ile 5'inci büyük ihracatçı konumundadır. Tekstil sektöründe 2019 yılında 8,7 milyar dolar ithalata karşılık 12,4 milyar dolar ihracat yapılmış ve dış ticaret fazlası 3,6 milyar dolar olmuştur.

Grafik 13 - Yıllar İtibariyle Tekstil Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

2019 yılında lif, iplik ve kumaş ihracatımız 6,2 milyar dolar, ev tekstili, halı/yer kaplamaları, teknik eşya ve etiket/tül ihracatımız 5,9 milyar dolar civarındadır. Ürün bazlı dağılıma yönelik ayrıntılı grafik aşağıda verilmektedir.

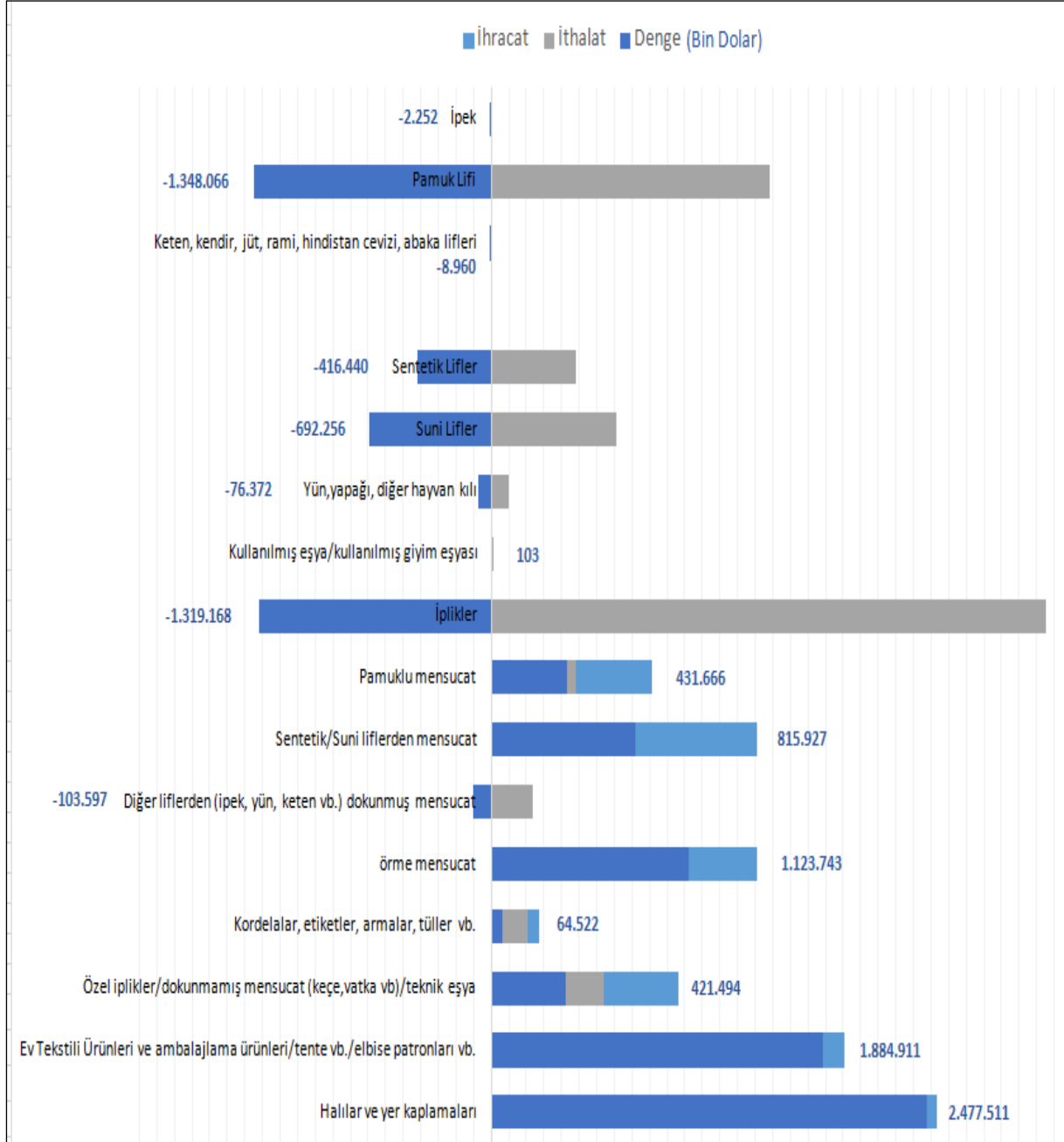
2019 yılında tekstil sektöründe ürün bazlı ihracat ve ithalat rakamları karşılaştırıldığında, dış ticaret dengesi pozitif yönde olan ürünler sırasıyla; halılar, ev tekstili ürünleri, örme mensucat, suni-sentetik liflerden mensucat, pamuklu mensucat, teknik eşya ve etiket/tül grubu ürünlerdir.

Dış ticaret dengemizin pozitif yönde olduğu halı ve yer kaplamaları ürün grubunda ülkemiz 2019 yılında, dünyanın 2'nci büyük halı ihracatçısı konumunu korumuştur (makine halısı, tuft

halı ve el halısı/kilim toplamında). 2019 yılında 15,7 milyar dolar olan dünya halı ve yer kaplamaları ihracatında Türkiye; 3 milyar dolar ihracat ile %19 paya sahip olmuştur.

Sadece makine halısı ihracatı dikkate alındığında ise ülkemiz açık ara lider konumunu devam ettirmektedir. Makine halısı özelinde 7,2 milyar dolar olan küresel ihracattaki payımız %30'dur (2,1 milyar dolar).

Grafik 14 - Tekstil Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz

Kaynak: TÜİK

Türkiye, ev tekstili/havlu/bornoz ürün grubunda dünyanın 4'üncü büyük ihracatçısı, örme mensucat ihracatında yine dünyanın 4'üncü büyük ihracatçısıdır. Ülkemiz, tekstil ve hazır giyim

ihracatına bağı hammadde ve ara malı ihtiyacını karşılamaya yönelik ithalat (lif ve iplik ithalatı) sebebiyle dünya tekstil ithalatında ön sıralarda yer almaktadır.

2019 yılında 8,7 milyar dolarlık tekstil sektörü ithalatımızda; pamuk elyafı ve ipliği, suni-sentetik elyaf ve iplik en önemli ithalat kalemlerimizdir. İplik ithalatımız 3,2 milyar dolarla tekstil sektörü ithalatımızın %36'sını, pamuk lifi ithalatımız 1,6 milyar dolarla %18'ini, suni-sentetik elyaf ithalatımız 1,2 milyar dolarla %13'ünü oluşturmaktadır. İplik ithalatımız içinde en önemli kalem ise suni/sentetik iplik ithalatımızdır (2,2 milyar dolar). Tekstil iplikleri dış ticaret açığımız 1,3 milyar dolardır.

Tekstil sektöründe ihracat ve ithalatımızın ağırlıklı olarak yapıldığı ülkeler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 8 - En Fazla Tekstil İhracatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar)

İhracat Yapılan Ülke	2015	2016	2017	2018	2019*	2018-2019 Değişim (%)
<i>ABD</i>	840	883	1.048	1.162	1.247	7,3
<i>Almanya</i>	974	944	979	974	983	0,9
<i>İtalya</i>	852	850	888	892	818	-8,3
<i>Birleşik Krallık</i>	508	473	496	550	580	5,4
<i>Suudi Arabistan</i>	501	425	423	376	455	21,0
<i>Bulgaristan</i>	333	641	666	553	433	-21,7
<i>Mısır</i>	342	276	303	381	410	7,6
<i>İspanya</i>	299	341	333	362	343	-5,2
<i>İran</i>	348	462	454	352	338	-4,0
<i>Hollanda</i>	288	330	335	346	316	-8,7
<i>Rusya Federasyonu</i>	513	67	113	233	310	33,0
<i>Polonya</i>	325	337	348	325	298	-8,3
<i>Romanya</i>	330	328	306	317	288	-9,1
<i>Fransa</i>	295	285	295	283	258	-8,8
<i>Fas</i>	238	253	272	254	245	-3,5
<i>Irak</i>	269	206	280	252	241	-4,4
<i>Belarus</i>	58	93	135	190	235	23,7
<i>Belçika</i>	211	220	222	230	217	-5,7
<i>Tunus</i>	173	183	179	201	196	-2,5
<i>Sırbistan</i>	148	153	170	173	168	-2,9
<i>Yunanistan</i>	143	154	161	172	156	-9,3
YIL TOPLAMI	11.497	11.432	12.027	12.572	12.363	-1,7

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap (*sıralama 2019 yılı baz alınarak yapılmıştır)

Tablo 9 - En Fazla Tekstil İthalatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar)

İthalat Yapılan Ülke	2015	2016	2017	2018	2019*	2018-2019 Değişim (%)
<i>Çin</i>	1.674	1.745	1.842	1.652	1.791	8,4
<i>ABD</i>	627	621	836	804	732	-9,0
<i>Hindistan</i>	719	710	888	688	572	-16,9
<i>Endonezya</i>	699	629	633	528	489	-7,4
<i>Güney Kore</i>	294	293	378	432	445	3,0
<i>İtalya</i>	467	423	434	453	407	-10,2
<i>Yunanistan</i>	200	148	218	169	327	93,5
<i>Mısır</i>	331	285	365	313	317	1,3
<i>Almanya</i>	397	403	409	367	301	-18,0
<i>Brezilya</i>	119	185	177	174	233	33,9
<i>Bangladeş</i>	218	207	292	202	232	14,9
<i>Malezya</i>	180	228	274	227	227	0,0
<i>Özbekistan</i>	42	82	121	129	197	52,7
<i>Pakistan</i>	153	142	214	207	193	-6,8
<i>Vietnam</i>	261	228	207	199	170	-14,6
<i>Türkmenistan</i>	435	361	321	216	167	-22,7
<i>Avusturya</i>	126	149	144	149	150	0,7
<i>Azerbaycan</i>	9	12	43	82	144	75,6
<i>Tayland</i>	196	196	168	183	125	-31,7
<i>İspanya</i>	98	111	130	125	117	-6,4
<i>Tayvan</i>	133	92	98	113	99	-12,4
<i>Birleşik Krallık</i>	89	81	80	86	96	11,6
<i>Çek Cumhuriyeti</i>	60	60	67	68	65	-4,4
<i>Belçika</i>	46	33	46	48	65	35,4
<i>Romanya</i>	48	51	61	52	52	0,0
<i>Fransa</i>	61	54	53	54	51	-5,6
YIL TOPLAMI	8.570	8.443	9.753	8.784	8.737	-0,5

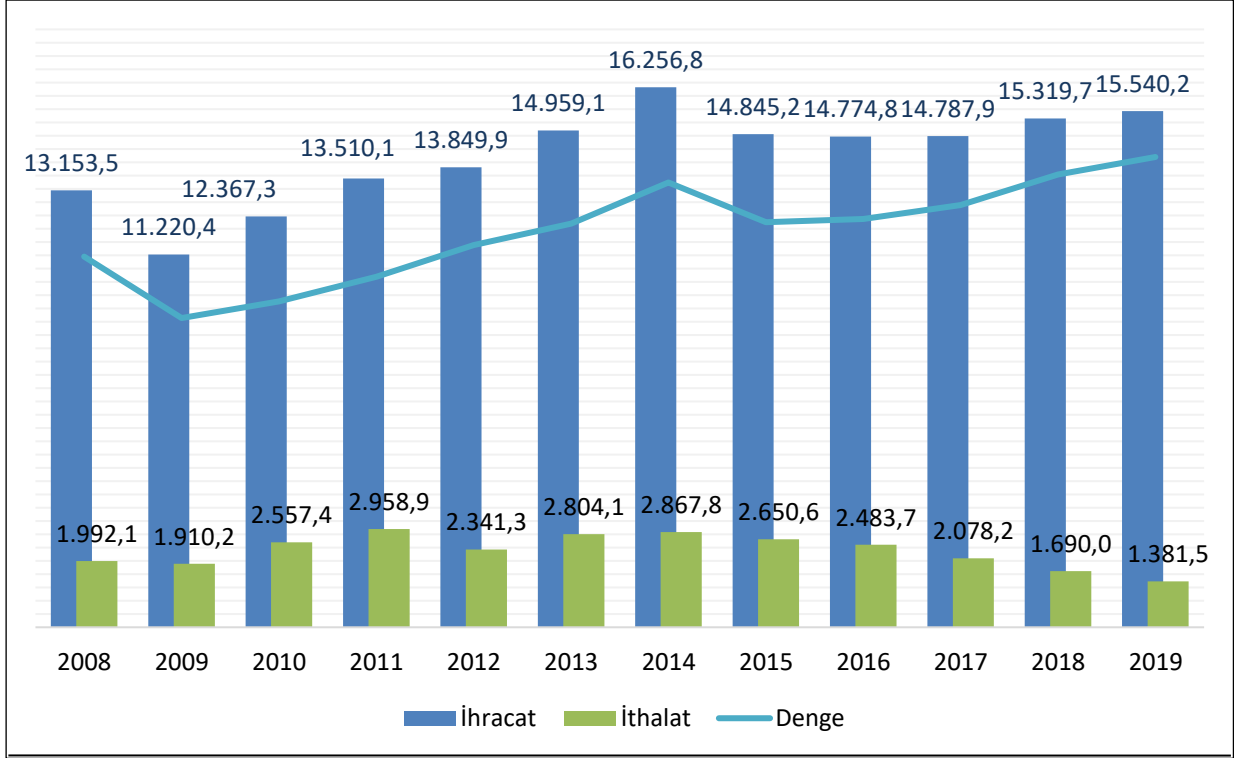
Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap (*sıralama 2019 yılı baz alınarak yapılmıştır)

2019 yılı itibariyle Tekstil ihracatımızda ABD, Almanya ve İtalya ihracat değeri açısından ilk sıralarda yer alan ülkelerdir. Rusya'ya ihracatımız 2015 yılından sonra azalma eğilimine girmiştir. Rusya 2019 yılında ihracat pazarlarımızda 11. sırada yer almaktadır. ABD pazarında ise genel bir ihracat artışı söz konusudur.

Tekstil ithalatımızda ise Çin, ABD, Hindistan ve Endonezya'nın ağırlığı görülmektedir.

2019 yılında Türkiye, dünya hazır giyim ihracatından aldığı %3,3'lük pay ile Çin, Bangladeş, Vietnam, Almanya, İtalya, Hindistan ardından 7'nci büyük ihracatçı konumundadır.

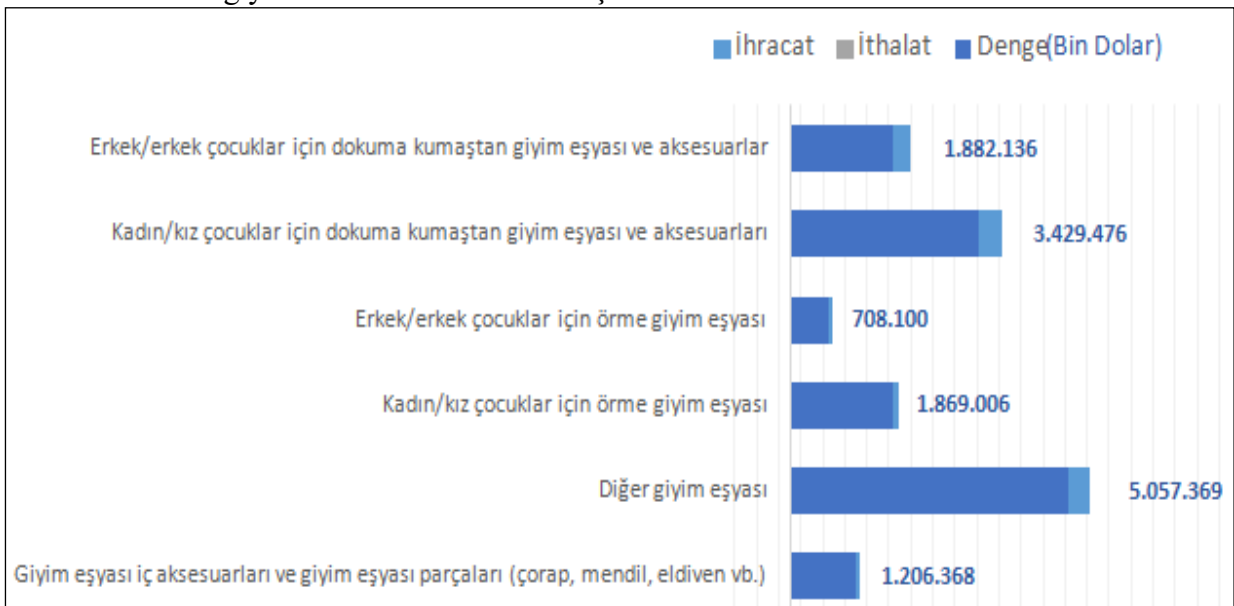
Grafik 15 - Yıllar İtibariyle Hazır giyim Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

İmalat sanayi sektörlerimiz içerisinde “net ihracatçı” sıralamasında 2019 yılında da 1’inci sırada yer alan hazır giyim sektöründe; 2019 yılında 15,5 milyar dolar ihracata karşılık 1,4 milyar dolar ithalat yapılmış ve 14,2 milyar dolar dış ticaret fazlası verilmiştir.

Grafik 16 - Hazır giyim Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz

Kaynak: TÜİK

2019 yılında hazır giyim sektörümüzde dokuma kumaştan ve örme kumaştan dış giyim ihracatımız toplam 10,2 milyar dolardır. İç giyim/gece giyim/bornoz grubunda ise ihracatımız 3,4 milyar dolardır.

2019 yılında dünya çorap ihracatında, Çin 6,2 milyar dolar ile birinci, Türkiye 1,1 milyar dolar ile ikinci ve İtalya 0,8 milyar dolar ile üçüncü sırada yer almaktadır. Dünya çorap ihracatının %7,8'ini Türkiye gerçekleştirmiştir. İtalya'nın çorap ihracatının birim fiyatı 29,5 dolar/kg, Türkiye'nin 14,16 dolar/kg, Çin'in 10,76 dolar/kg'dir. Türkiye, çorap sanayinde AB'nin ikinci büyük tedarikçisidir.

Dünyada genişleyen bir pazar yapısına sahip olan bebek giyim eşyası ve spor amaçlı giyim eşyası alanlarında da ülkemiz ihracatı yükseliş eğilimindedir.

Hazır giyim ithalatımızda en önemli kalemi ise 1 milyar dolar ile dokuma kumaştan ve örme kumaştan dış giyim ithalatımız oluşturmaktadır. Hazır giyim sektörü ihracatımızın ve ithalatımızın ağırlıklı olarak yapıldığı ülkeler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 10 - En Fazla Hazır giyim İhracatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar)

İhracat Yapılan Ülke	2015	2016	2017	2018	2019*	2018-2019 Değişim (%)
<i>Almanya</i>	2.685	2.688	2.754	2.707	2.572	-5,0
<i>İspanya</i>	1.627	1.691	2.028	2.327	2.257	-3,0
<i>Birleşik Krallık</i>	2.091	1.924	1.856	1.917	1.812	-5,5
<i>Hollanda</i>	701	653	747	891	1.034	16,1
<i>Fransa</i>	723	693	686	740	747	0,9
<i>Irak</i>	699	503	661	617	641	3,9
<i>İtalya</i>	514	513	461	473	482	1,9
<i>ABD</i>	273	291	311	351	396	12,9
<i>Danimarka</i>	391	409	377	392	384	-2,0
<i>İsrail</i>	223	266	287	312	347	11,1
<i>Polonya</i>	416	524	387	316	275	-12,7
<i>Suudi Arabistan</i>	241	267	225	219	266	21,4
<i>Rusya</i>	159	103	161	215	243	13,2
<i>Belçika</i>	291	280	267	262	236	-10,1
<i>Libya</i>	148	96	100	159	213	33,7
<i>İsveç</i>	199	216	226	233	211	-9,5
<i>Cezayir</i>	174	179	176	158	166	4,6
YIL TOPLAMI	14.845	14.775	14.788	15.306	15.540	1,5

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap (*sıralama 2019 yılı baz alınarak yapılmıştır)

Hazırgiyim ihracatımızda AB üyesi ülkelerin ağırlığı hissedilmekte, ilk beş sırayı Almanya, İspanya, Birleşik Krallık, Hollanda ve Fransa almaktadır. Avrupa Birliği dışında ise Irak ve ABD dikkat çeken pazarlarımızdır.

Hazırgiyim ithalatımızda ise Çin, Bangladeş, İtalya, İspanya, Vietnam ve Mısır ilk sıralarda yer almaktadır.

Tablo 11 - En Fazla Hazırgiyim İthalatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar)

İthalat Yapılan Ülke	2015	2016	2017	2018	2019*	2018-2019 Değişim (%)
<i>Çin</i>	753	721	511	403	296	-26,5
<i>Bangladeş</i>	751	652	419	260	209	-19,7
<i>İtalya</i>	143	133	134	128	116	-9,3
<i>İspanya</i>	62	64	78	78	86	10,1
<i>Vietnam</i>	75	74	81	81	77	-5,8
<i>Mısır</i>	130	126	139	125	75	-39,7
<i>Fas</i>	48	53	60	61	61	-0,3
<i>Gürcistan</i>	60	57	79	41	47	15,2
<i>Kamboçya</i>	84	65	60	54	47	-12,6
<i>Hindistan</i>	95	74	63	54	38	-29,2
<i>Myanmar</i>	2	7	17	23	37	60,0
<i>Pakistan</i>	44	33	35	30	32	7,4
<i>Portekiz</i>	32	32	34	33	31	-7,4
<i>Romanya</i>	31	27	27	23	23	-3,6
<i>Endonezya</i>	30	31	31	26	21	-19,6
<i>Srilanka</i>	37	32	27	26	20	-22,7
<i>Bulgaristan</i>	24	30	41	29	18	-38,8
<i>Almanya</i>	29	25	29	21	11	-48,2
YIL TOPLAMI	2.651	2.484	2.078	1.690	1.382	-18,3

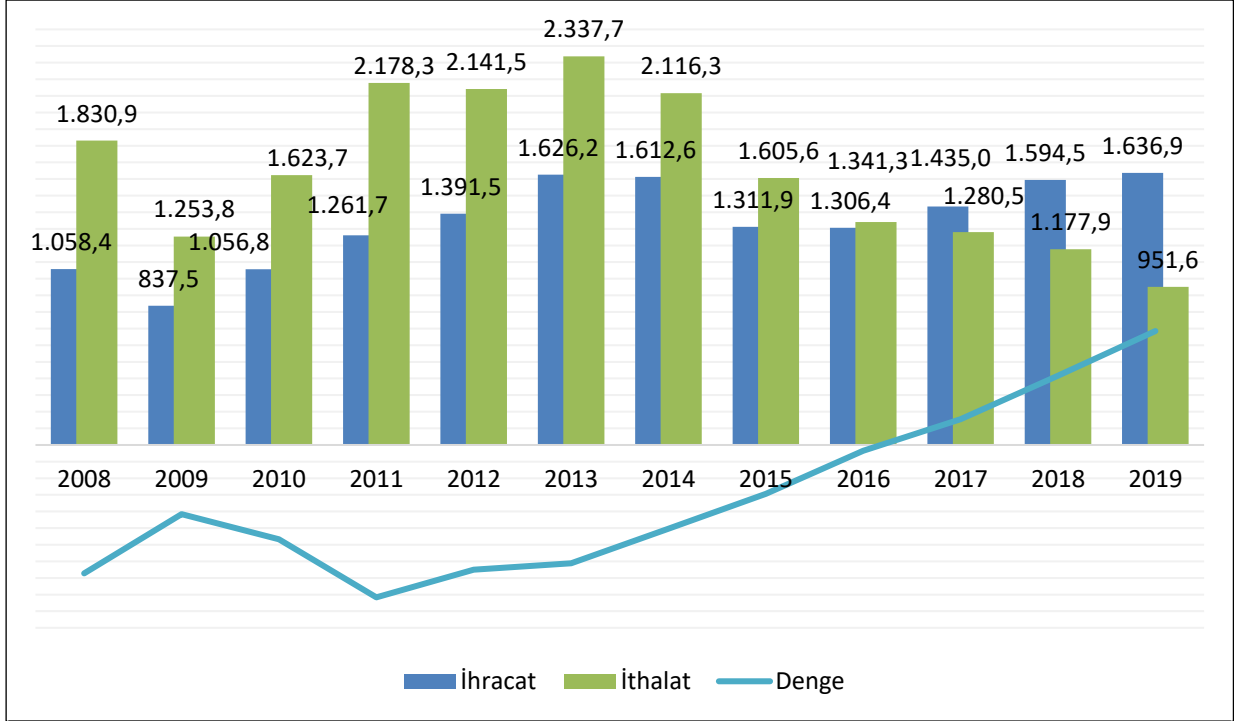
Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap (*sıralama 2019 yılı baz alınarak yapılmıştır)

2019 yılında deri ürünleri sektöründe 1,6 milyar dolarlık ihracata karşılık 1 milyar dolar ithalat yapılmış, 685 milyon dolarlık dış ticaret fazlası verilmiştir. Deri ürünleri sektöründe Türkiye dünya ihracatında 24. sırada yer almaktadır.

Deri ürünleri sektörümüz, ham deri ihtiyacının yaklaşık %70'ini ithalat yoluyla temin etmektedir. Küçükbaş ve büyükbaş ayrımı yapıldığında ise bu oran küçükbaşta %75, büyükbaşta %40 civarındadır. Türkiye küçükbaş hayvan derisinde (ham, tabaklanmış ya da ara

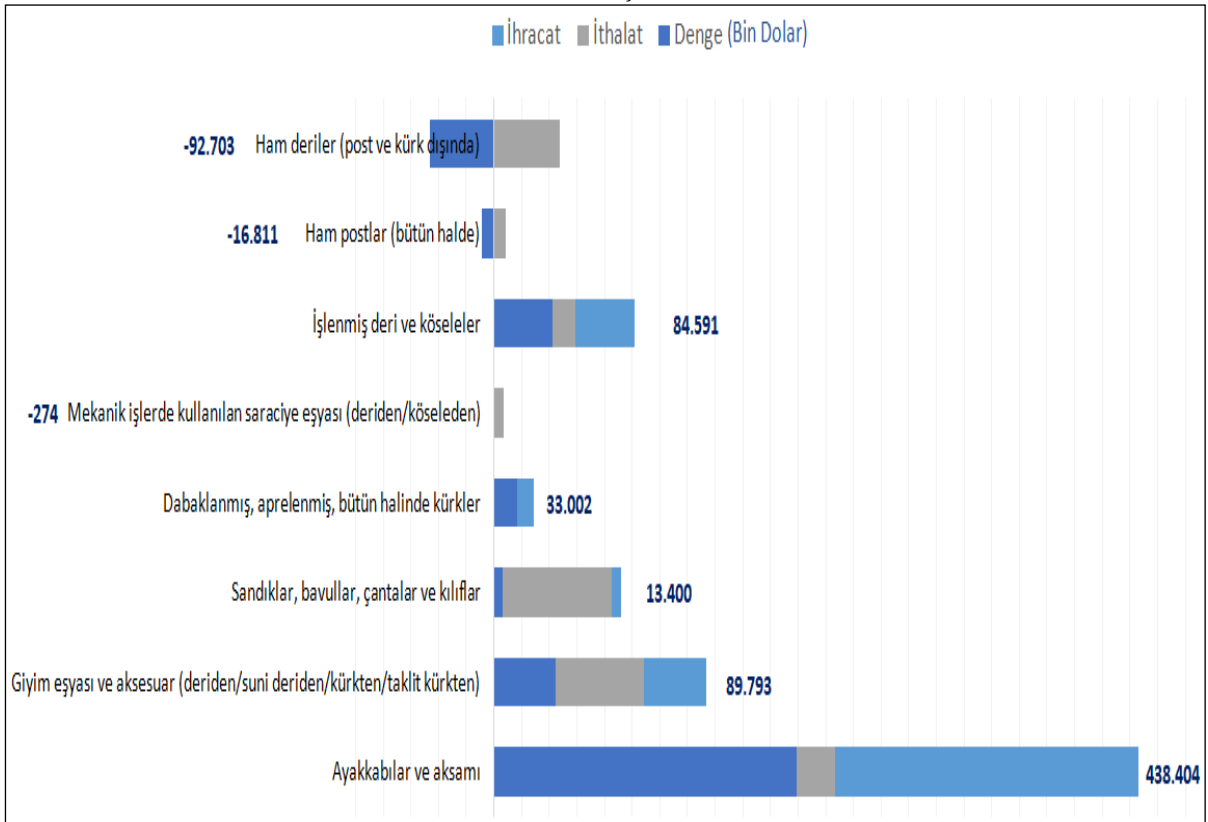
kurutmalı koyun/kuzu derisi), Çin ve İtalya'nın ardından dünyanın 3'üncü büyük ithalatçısı konumundadır.

Grafik 17 - Yıllar İtibariyle Deri Ürünleri Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Grafik 18 - Deri Ürünleri Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz

Kaynak: TÜİK

Deri ürünleri sektörü ihracatımızın ve ithalatımızın ağırlıklı olarak yapıldığı ülkeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 12 - En Fazla Deri Ürünleri İhracatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar)

İhracat Yapılan Ülke	2015	2016	2017	2018	2019*	2018-2019 Değişim (%)
<i>Rusya</i>	119	53	123	186	153	-17,6
<i>Almanya</i>	103	109	119	123	123	0,0
<i>İtalya</i>	107	74	87	111	121	8,8
<i>Irak</i>	130	91	107	97	83	-14,2
<i>İspanya</i>	33	41	46	53	72	35,8
<i>Fransa</i>	54	61	65	66	64	-2,6
<i>Birleşik Krallık</i>	66	57	57	54	53	-2,3
<i>ABD</i>	35	42	45	48	52	8,3
<i>Romanya</i>	22	32	37	44	51	15,2
<i>Suudi Arabistan</i>	35	40	39	35	50	40,9
<i>Güney Kore</i>	15	16	26	39	39	0,5
<i>Hollanda</i>	27	29	28	31	36	16,0
YIL TOPLAMI	1.312	1.306	1.435	1.595	1.637	2,7

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap (*sıralama 2019 yılı baz alınarak yapılmıştır)

Tablo 13 - En Fazla Deri Ürünleri İthalatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar)

İthalat Yapılan Ülke	2015	2016	2017	2018	2019*	2018-2019 Değişim (%)
<i>Çin</i>	620	449	376	304	201	-33,9
<i>İtalya</i>	233	207	207	214	194	-9,3
<i>Vietnam</i>	173	179	154	155	138	-11,0
<i>Endonezya</i>	70	79	70	63	57	-9,5
<i>İspanya</i>	46	32	38	40	37	-7,5
<i>Fransa</i>	29	29	30	33	34	3,0
<i>Hindistan</i>	82	60	50	34	24	-29,4
<i>Finlandiya</i>	8	8	11	14	15	7,1
<i>Almanya</i>	21	18	23	22	14	-36,4
<i>Kamboçya</i>	9	11	13	16	14	-12,5
<i>Portekiz</i>	15	13	17	11	10	-9,1
YIL TOPLAMI	1.606	1.341	1.281	1.178	952	-19,2

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap (*sıralama 2019 yılı baz alınarak yapılmıştır)

Deri ürünleri sektörü ihracatımızda Rusya, Almanya, İtalya ve Irak ilk sıralarda yer almaktadır. İthalatımızda ise Çin, İtalya ve Vietnam ilk sıralarda yer almaktadır.

1.14.Sektörlerin Maliyet Bileşenleri

THD sektörleri hammadde (elyaf, deri) temini konusunda atılacak adımlara ihtiyaç duymaktadır. Maliyet baskısı her geçen gün daha fazla hissedilmekte, uluslararası arenada üretimin çevreye etki boyutu tüm yönleriyle irdelenmektedir.

AB genelinde imalat sanayi sektörlerinde sadece tasarım ve markalaşma ile büyüme değil AB içi üretimi artırmaya yönelik eğilim güçlenmektedir. Dijital baskı ve 3 boyutlu yazıcı teknolojilerine yönelik teknoloji geliştirme süreçleri hızla devam etmektedir.

THD sektörlerimiz artık sadece düşük maliyete dayalı üretim anlayışıyla hareket eden gelişmekte olan ülkeler grubundaki rakipleriyle değil, Ar-Ge, inovasyon, tasarım ve yüksek teknoloji ile üretim için yatırım bütçeleri olan gelişmiş ülkelerle de rekabet etmektedir.

THD sektörlerinde çeşitli kuruluşların yapmış olduğu anketler neticesinde belirlenmiş maliyet bileşenleri incelendiğinde, en büyük maliyet bileşeninin ana madde üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Sektör, pamuk ve petrol türevi ürünler gibi emtia fiyatlarından etkilenmektedir. Hazırgiyim sektöründe ana madde maliyeti kumaş üzerinde, deri ürünleri sektöründe ise işlenmiş deri üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Bunun yanında, emek yoğun sektörler olarak bilinen THD sektörlerinde personel ve işçilik giderleri ikinci büyük maliyet kalemleridir.

Enerji maliyetleri ve yardımcı madde giderleri ise sektöründe üçüncü sırada yer almaktadır.

Diğer tekstil işletmelerine kıyasla boya terbiye işletmelerinde farklı bir durum söz konusudur. İlk sırada personel ve işçilik giderlerinin, ikinci sırada boyarmadde ve kimyasal madde giderlerinin, üçüncü sırada ise enerji giderlerinin yer aldığı görülmektedir.

Boya terbiye işletmelerinde; enerji giderlerinin maliyetler içindeki payı tekstil sektörü geneline, hazırgiyim ve deri ürünleri sektörlerine kıyasla yüksektir. Boya terbiye işletmelerinde amortisman giderleri de yüksek çıkmaktadır.

1.15. Sektörlerin 2023 Projeksiyonu

Onbirinci Kalkınma Planı'nda "Ülkemizin THD sektörlerinde moda tasarımı ve markalaşma odaklı olarak değer zincirini yönlendiren lider ülkelerden biri olmasının amaçlandığı", "Sektörde hızlı ve esnek üretimin, yenilikçiliğin, müşteri odaklılığın, entegre üretim yapısının, sosyal sorumluluk ve çevre bilincinin, mağazacılık ve organizasyon becerilerinin

geliştirileceği”, “Sektörde yüksek katma değerli yapıya dönüşümde önemli alanlardan biri olan teknik tekstillerle ilgili olarak firmaların optimum teknoloji seçimine, çevreyi korumaya yönelik mevzuata uyumuna, enerji verimliliğine ve atıkların yeniden kullanımına yönelik faaliyetleri ile değer zincirindeki diğer paydaşlarla (özellikle makine, lif ve teknik son kullanım üreticileri) işbirliği yapmaları hususlarının destekleneceği” ifade edilmektedir.

Sürdürülebilirlik konusu ve iklim değişikliği artık çok daha fazla gündemdedir. Ülkemiz hedefleri ucuz ürünlerle rekabet etmek değil dünya ölçeğinde kalite ve marka imajı uyandıran bir sektör inşa etmektir. Değişen global şartlarda sürdürülebilir rekabetçilik için gerçekleştirilecek çalışmalar, ülkemiz ekonomisinde önemli yere sahip olan THD sektörleri açısından itici güç olacaktır.

AB tarafından Aralık 2019’da Yeşil Mutabakat metni, Mart 2020’de ise Döngüsel Ekonomi Eylem Planı yayınlanmıştır. Planda, sürdürülebilir bir ekonomik sisteme geçilmesinin, AB’nin yeni Sanayi Stratejisi’nin ayrılmaz bir parçası olduğu ve döngüsel ekonominin uygulanması ile 2030 yılına kadar AB’de yeni iş olanakları yaratılacağı vurgulanmaktadır. Amaç: Daha Yeşil, Daha Döngüsel ve Daha Dijital bir sanayidir.

Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında AB’ye ihracat yapan sektörlerimizi yeni yaptırımlar beklemektedir. AB, sınırda karbon düzenlemesi listesi oluşturmuştur. Mevcut durumda AB’nin Sınırda Karbon Düzenlemesi Listesinde tekstil sektörünün tüm faaliyet kodları mevcut değildir. Ancak; Tekstil Elyafının Hazırlanması, Bükülmesi (Nace 1310) ve Tekstil Ürünlerinin Bitirilmesi (Nace 1330) kodları listede yer almaktadır.

Tekstil değer zincirinin karmaşıklığı ışığında Avrupa Komisyonu, endüstri ve diğer paydaşların girdilerine dayanan kapsamlı bir AB Tekstil Stratejisi önerecektir (2021 yılında). Strateji, sektördeki endüstriyel rekabetçiliğin ve yeniliğin güçlendirilmesini, yeniden kullanım pazarı da dahil olmak üzere sürdürülebilir ve döngüsel tekstiller için AB pazarını güçlendirmeyi, yeni iş modellerini teşvik etmeyi amaçlayacaktır.

Bu kapsamda tekstil ürünlerinin döngüsellğe uygun olmasını, ikincil hammaddelerin alımını, tehlikeli kimyasalların varlığı ile mücadeleyi, işletme ve şahsi tüketicileri güçlendirerek sürdürülebilir tekstilleri seçmelerini, yeniden kullanım ve onarım hizmetlerine kolayca erişmek de dâhil olmak üzere, yeni sürdürülebilir ürün çerçevesinin tekstil ürünlerine uygulanmasını, tekstil atıklarının ayrı toplanmasını, sınıflandırılmasını, yeniden kullanımını ve geri dönüşümünü artırmak hususları öne çıkan başlıklar olmaktadır.

2. SEKTÖRLERİN ALTI AYLIK DEĞERLENDİRMESİ

2.1. Son Dönemde Sektörlere İlişkin Dünyadaki ve Türkiye'deki Gelişmeler

Yenilikçi elyaflar ve yenilikçi tekstil malzemelerinin stratejik önemini kavrayan ABD, Almanya ve Çin, bu alana yönelik olarak iş platformları oluşturmaya devam etmektedir. Avrupa Teknoloji Platformlarından biri olan Avrupa Tekstil Teknoloji Platformu, Avrupa'da tekstil sektörüne yönelik çalışmalarına devam etmekte ve sektöre yön verecek hamlelerin atılmasında öncülük etmektedir.

Avrupa Tekstil Teknoloji Platformu çalışmalarında son dönemde üzerinde durulan iki noktadan birisi; "sanayiye kapsayan araştırma projelerinden ziyade, araştırma projeleri yürüten sanayi kuruluşlarına daha fazla ihtiyaç duyulduğu", bir diğeri de "mali kaynakların sadece ileri teknoloji sektörlerine yönlendirilmemesi, bunun yanısıra imalatta istihdam yaratan mevcut sanayi sektörlerinin inovasyon ve katma değer seviyesini yükseltmelerine yardımcı olması için kullanılması" yönündedir.

Sektörlerin sürdürülebilir kalkınmasında çevre kilit noktada yer almaktadır. Artan sera gazı emisyonları sebebiyle oluşan iklim değişikliği konusu gündemden düşmemektedir. Örneğin Fransa'da satılmayan gıda dışı ürünlerin "marka adını" koruma adına imha edilmesini yasaklama hakkındaki yasa teklifinde, söz konusu ürünlerin dernek ve vakıflara verilmesi ya da geri dönüştürülmesi kanunen zorunlu olacaktır.

Son dönemde öne çıkan başlıklardan biri de İngiltere'nin AB'den 31 Ocak 2020 tarihinde ayrılmasıdır. Geçiş dönemi 31 Aralık 2020 tarihinde sona ermiş, geçiş dönemi sonrasında Türkiye ile İngiltere arasındaki yeni tercihli ticaret rejimini düzenlemek üzere müzakere edilip sonuçlandırılan Türkiye-İngiltere STA'sı, 29 Aralık 2020 tarihinde imzalanmıştır.

2.2. Sektörlerin Üretim Endeksi Değerlendirmesi

Tablo 14 - İlk Yarı Üretim Endeksi (2015=100)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
Tekstil-2019	102,8	100,9	118,6	117,5	120,6	91,0
Tekstil-2018	109,3	104,0	122,6	112,5	119,0	101,4
Hazırgiyim-2019	108,5	110,2	126,2	123,5	130,0	92,7
Hazırgiyim-2018	109,7	106,0	123,0	114,4	116,5	103,5
Deri Ürünleri-2019	105,5	118,4	128,2	129,5	130,5	95,5
Deri Ürünleri-2018	120,3	119,9	142,6	122,0	123,9	106,8
İmalat Sanayi-2019	100,0	100,0	115,6	114,3	121,5	95,3
İmalat Sanayi-2018	108,5	105,6	121,9	115,7	122,1	106,7

Kaynak: TÜİK Sanayi Üretim Endeksi

2019 yılı ilk yarısında THD sektörleri üretim endeksleri ortalamaları imalat sanayi ortalamasının üzerine çıkmıştır.

2019 yılı ikinci altı aylık dönemde tekstil sektörü üretim endeksi ortalaması imalat sanayi ortalamasının altında kalmıştır. Hazırgiyim ve deri ürünleri sektörlerinde 2019 yılı ikinci 6 ay üretim endeksi ortalaması imalat sanayi ortalamasının üzerindedir.

Tablo 15 - İkinci Yarı Üretim Endeksi (2015=100)

	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Tekstil-2019	118,0	94,6	117,3	124,5	122,8	122,1
Tekstil-2018	115,5	91,2	110,9	115,5	112,1	109,4
Hazırgiyim-2019	137,4	110,0	126,1	130,2	125,6	126,4
Hazırgiyim-2018	124,3	100,0	113,0	118,1	110,8	113,5
Deri Ürünleri-2019	130,9	103,4	128,7	126,1	123,9	133,8
Deri Ürünleri-2018	122,3	97,8	108,4	112,6	111,7	113,0
İmalat Sanayi-2019	119,1	96,7	119,1	123,5	121,7	129,5
İmalat Sanayi-2018	119,6	97,7	114,2	120,5	116,7	117,2

Kaynak: TÜİK Sanayi Üretim Endeksi

2.3. Sektörlerin Kapasite Kullanım Oranı Değerlendirmesi

2017 yılında kapasite kullanım oranlarının hesaplanmasında değişikliğe gidilmiştir. 2017 yılına kadar, kapasite kullanım oranlarının hesaplanmasında kullanılan İktisadi Yönelim Anketi yanıtları, birinci aşamada işyerlerinin bir önceki yıldaki ortalama üretimde çalışan sayılarıyla, ikinci aşamada üretim değerleriyle ve son aşamada ise katma değer verileriyle ağırlıklandırılmakta iken, 2017 yılından itibaren ağırlıklandırmanın her aşamasında anket kapsamındaki işyerlerinin bir önceki yıldaki üretim değerleri kullanılmaya başlanmıştır.

Tablo 16 - İlk Yarı Kapasite Kullanım Oranı (%)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
Tekstil-2020	79,0	79,3	78,1	44,3	46,2	57,5
Tekstil-2019	75,9	77,8	78,6	78,1	78,7	79,4
Tekstil-2018	80,4	81,4	80,7	80,2	81,3	81,1
Hazırgiyim-2020	84,7	84,9	83,4	47,1	38,3	47,7
Hazırgiyim-2019	80,6	81,0	82,9	83,2	83,4	83,7
Hazırgiyim-2018	79,0	79,1	79,5	80,7	80,7	81,2
Deri Ürünleri-2020	65,3	65,2	65,0	38,0	34,0	44,5
Deri Ürünleri-2019	59,3	57,7	60,4	60,5	62,0	62,4
Deri Ürünleri-2018	59,9	60,4	61,4	58,6	61,1	60,0
İmalat Sanayi-2020	75,5	76,0	75,3	61,6	62,6	66,0
İmalat Sanayi-2019	74,4	74,0	74,3	75,0	76,3	77,1
İmalat Sanayi-2018	78,2	77,8	77,8	77,3	77,9	78,3

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (mevsim etkilerinden arındırılmamış)

2020 yılında kapasite kullanım oranlarında Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında belirgin bir düşüş yaşanmıştır. Bir önceki yıla kıyasla tekstil sektörü kapasite kullanım oranı Nisan ayında %78,1'den %44,3'e, Mayıs ayında %78,7'den %46,2'ye, hazır giyim sektöründe ise Nisan ayında %83,2'den %47,1'e, Mayıs ayında %83,4'ten %38,3'e düşmüştür. Deri ürünleri sektöründe de aynı şekilde düşüş yaşanmıştır.

Tablo 17 - İkinci Yarı Kapasite Kullanım Oranı (%)

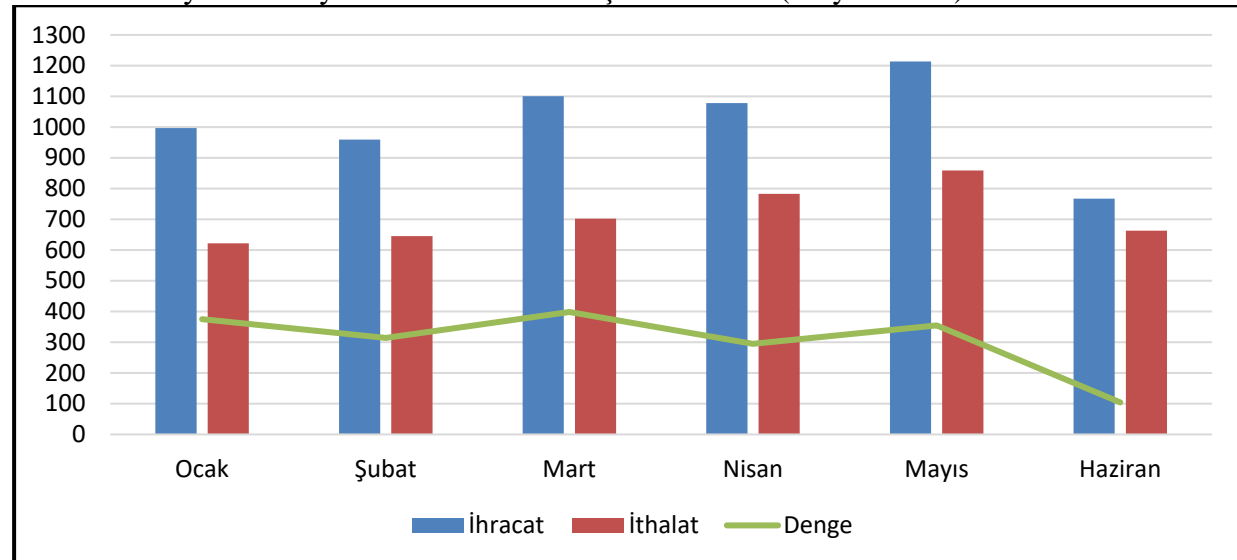
	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Tekstil-2020	67,8	71,6	74,5	76,4	77,1	76,7
Tekstil-2019	78,4	79,5	79,2	78,6	79,9	79,8
Tekstil-2018	79,2	79,6	77,9	76,9	77,8	76,7
Hazır giyim-2020	60,3	68,9	71,9	72,3	74,5	69,9
Hazır giyim-2019	84,9	85,9	85,3	84,5	84,4	85,6
Hazır giyim-2018	78,3	80,1	80,8	81,0	80,9	80,7
Deri Ürünleri-2020	50,8	58,1	60,4	61,0	61,2	59,5
Deri Ürünleri-2019	61,3	62,5	62,0	62,4	63,8	63,6
Deri Ürünleri-2018	59,1	59,7	57,6	55,8	56,4	55,0
İmalat Sanayi-2020	70,7	73,3	74,6	75,4	75,8	75,6
İmalat Sanayi-2019	76,2	76,6	76,3	76,4	77,2	77,0
İmalat Sanayi-2018	77,1	77,8	76,2	75,4	74,1	74,1

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (mevsim etkilerinden arındırılmamış)

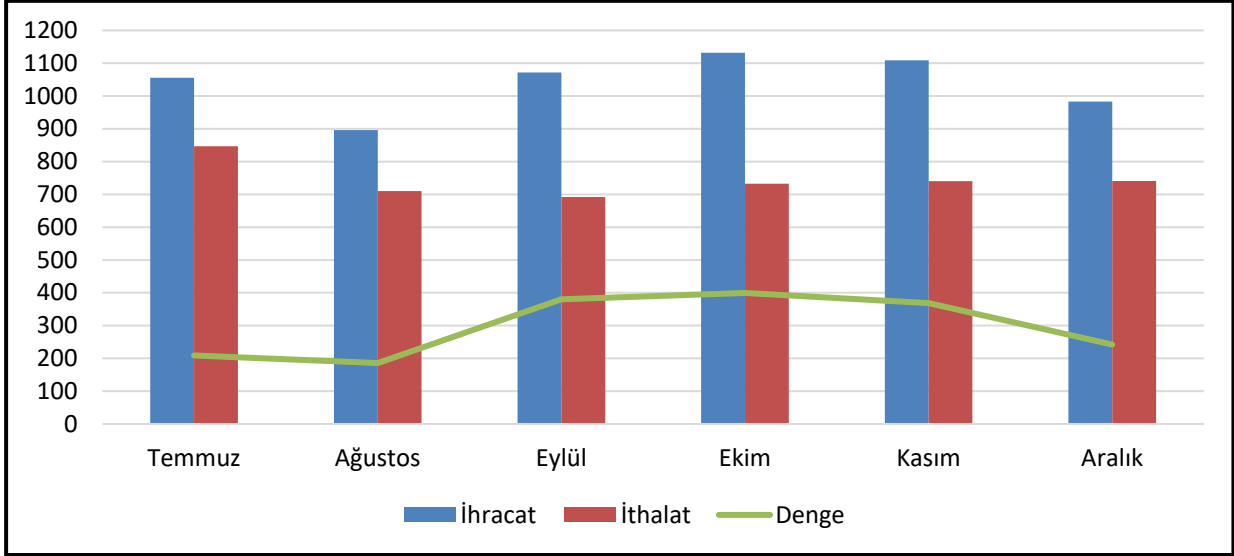
2.4. Sektörlerin İhracat ve İthalat Değerlendirmesi

Tekstil, hazır giyim ve deri ürünleri sektörlerimizin 2019 yılı ilk 6 aylık ve ikinci 6 aylık dış ticaret değerleri aşağıdaki grafiklerde belirtilmektedir.

Grafik 19 - Aylar İtibariyle Tekstil Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)

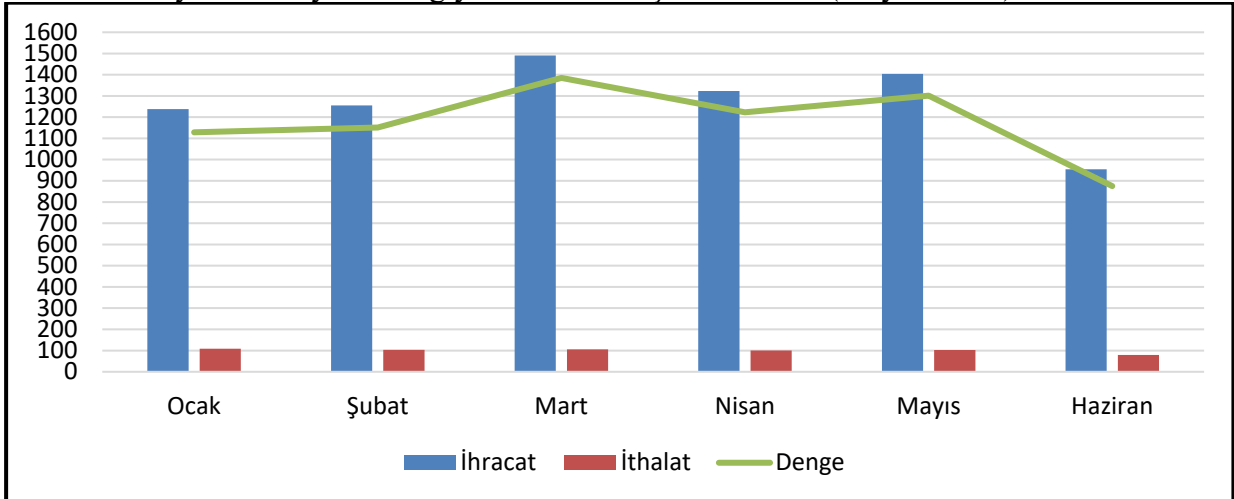

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

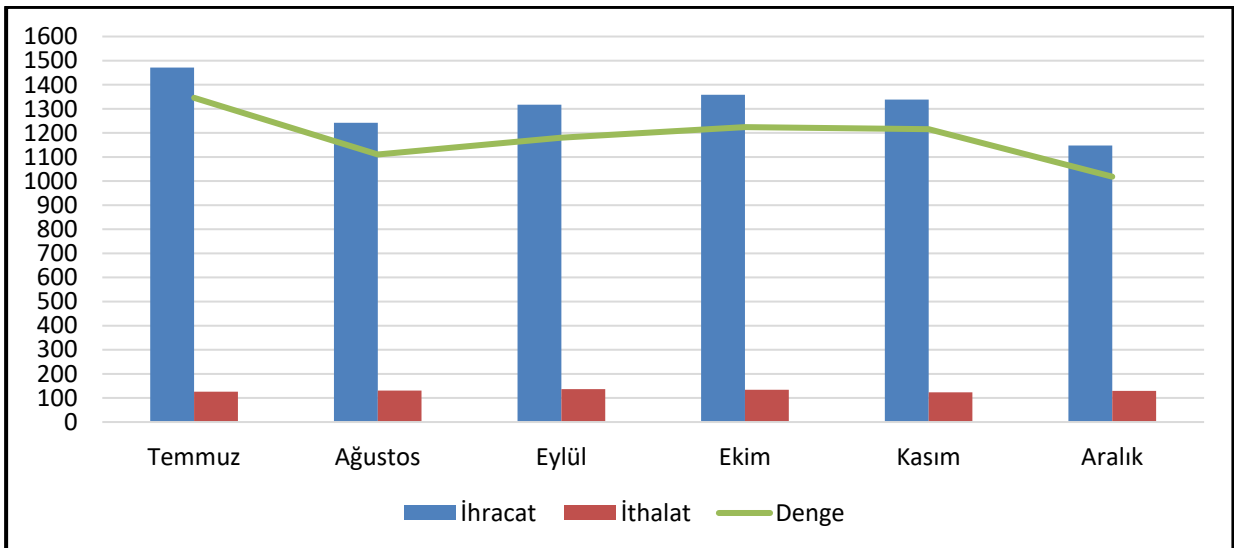

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

Grafik 20 - Aylar İtibariyle Hazırgiyim Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)

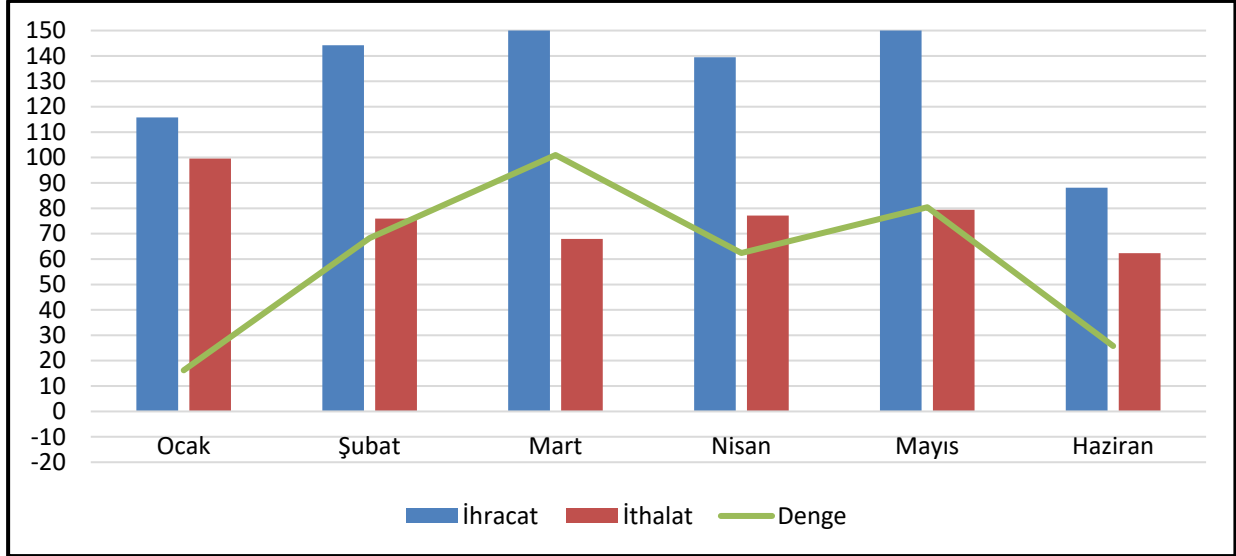
Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

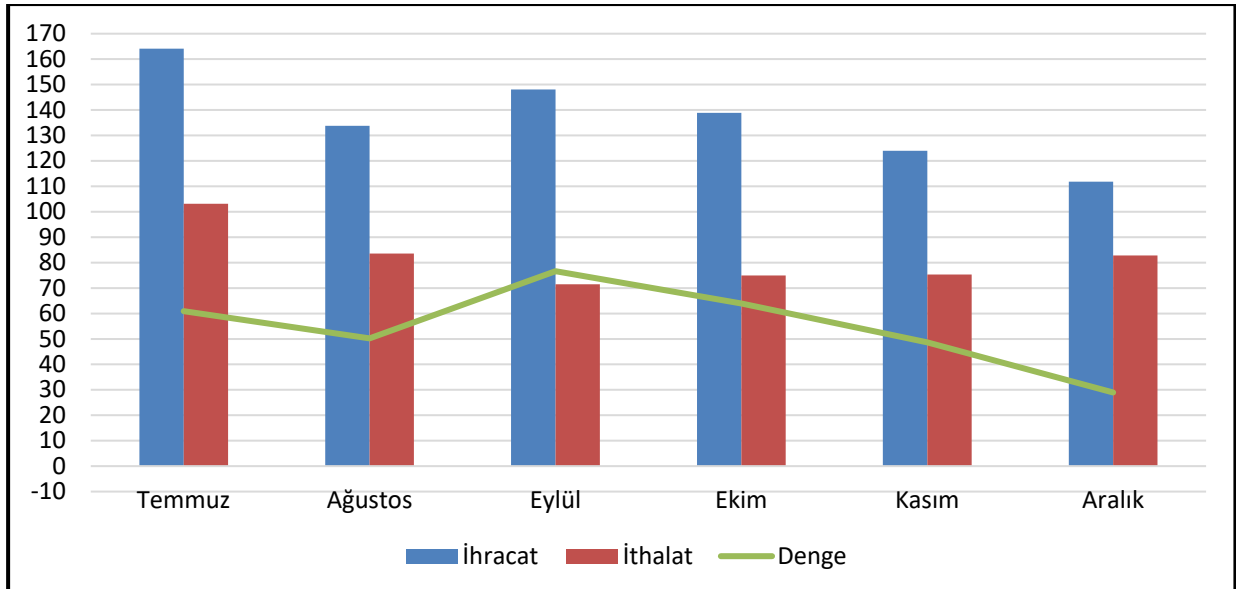
Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

2020 yılında sektörümüzün dış ticaretinde; Ocak, Şubat ve Mart aylarında Çin'e giden siparişlerin ülkemize kayması nedeniyle canlanma görülmüş, salgının dünya geneline yayılması ve alıcıların siparişlerini iptal etmeleri neticesinde Mart ayının sonlarında ihracatta düşüşe geçilmiştir. Nisan ayında tekstil sektörü ihracatımız bir önceki yıla oranla % 55 oranında, hazır giyim sektörü ihracatımız % 64 oranında, deri/deri ürünleri sektöründe %63 oranında düşmüştür.

Grafik 21 - Aylar İtibariyle Deri Ürünleri Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

2.5.Sektörlerin Ciro Endeksi Değerlendirmesi

2019 yılında hazır giyim ve deri ürünleri sektörleri ciro endeksleri ortalamaları, imalat sanayi

ortalamasının altında kalmıştır, tekstil sektörü ciro endeksi ortalaması ise imalat sanayi ortalamasının üzerinde seyretmiştir. 2019 yılı imalat sanayi ciro endeksi ortalaması 2018 yılına göre artış göstermiştir.

Tablo 18 - İlk Yarı Ciro Endeksi (2015=100)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
Tekstil-2019	182,6	179,7	214,8	222,2	238,0	176,5
Tekstil-2018	147,7	144,4	170,3	163,7	181,5	159,9
Hazırgiyim-2019	175,7	172,9	206,0	201,5	219,5	163,7
Hazırgiyim-2018	137,8	136,0	159,4	153,3	162,2	155,3
Deri Ürünleri-2019	160,6	179,2	208,5	207,1	216,3	153,3
Deri Ürünleri-2018	148,6	158,4	187,3	169,3	175,3	149,2
İmalat Sanayi-2019	169,1	174,5	211,7	211,9	228,6	181,4
İmalat Sanayi-2018	141,0	145,0	173,6	168,4	186,1	169,0

Kaynak: TÜİK Sanayi Ciro Endeksi

Tablo 19 - İkinci Yarı Ciro Endeksi (2015=100)

	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Tekstil-2019	224,4	175,2	221,7	236,1	228,5	240,3
Tekstil-2018	183,4	162,4	226,5	225,2	203,2	201,2
Hazırgiyim-2019	232,8	185,3	215,0	216,6	208,3	220,7
Hazırgiyim-2018	186,0	174,5	205,9	202,5	179,8	182,7
Deri Ürünleri-2019	215,1	174,6	215,9	206,4	200,9	237,9
Deri Ürünleri-2018	172,9	161,4	178,1	177,3	168,5	172,8
İmalat Sanayi-2019	217,2	180,7	219,0	226,2	218,0	243,5
İmalat Sanayi-2018	190,3	176,2	222,5	222,9	199,7	207,4

Kaynak: TÜİK Sanayi Ciro Endeksi

KAYNAKÇA

- TÜİK
- SGK Aylık İstatistik Bültenleri, İşyeri ve Sigortalılara Ait İstatistikler
- SGK Yıllık İstatistik Bültenleri, İllere Göre Dağılım
- TCMB Finansal İstikrar Raporu Kasım 2020 Sayı 31 Sayfa 10 II.1.Uluslararası Gelişmeler
- TCMB Reel Sektör Verileri Kapasite Kullanım Oranı Raporları
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri İstatistikleri
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Ulusal Enerji Denge Tablosu
- Ticaret Bakanlığı – Blok – Ülkelerden Ticari Haberler – Vietnam
- Covid-19 Salgını Önlemlerinin Ekonomik Aktivite Üzerindeki Etkisinin Değerlendirilmesi OECD 2020 (Sanayi Genel Müdürlüğü Dijital Ekonomi Dairesi Özet Raporu)
- Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü (UNIDO) Dünya İmalat Sektörü İstatistikleri
- TTSİS Tekstil İşveren Dergisi Sayı:446 Haziran-Temmuz 2020
- TTSİS Tekstil İşveren Dergisi Sayı:444 Kasım-Aralık 2019
- ITC Trademap
- Örme Sanayi Portalı
- World Textile Information Network (newsletters@wtin.com)
- Yıllık Uluslararası Tekstil Makineleri Sevkiyatı İstatistikleri (42th Annual International Textile Machinery Shipment Statistics - ITMSS, Released by International Textile Manufacturers Federation - ITMF)
- OECD Data Gross domestic spending on R&D
- Ulusal Pamuk Konseyi Pamuk Sektör Raporu 2019
- ÖKSÜZ, Arif (2008), Tekstil Sektöründe Ürün Maliyetinin Hesaplanması ve Maliyet Kontrolü Yüksek Lisans Projesi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
- Kaynak: <https://tr.euronews.com/2020/01/31/fransa-dan-dunyada-ilk-cevreci-yasa-satilmayan-urunlerin-imhasi-yasaklaniyor-iklim-krizi>
- <https://create.piktochart.com>
- <http://www.textotex.com>